

Goden en grenzen

Albert Verwey

bron

Albert Verwey, *Goden en grenzen*. W. Versluys, Amsterdam 1920

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/verw008gode01_01/colofon.php

© 2016 dbnl

dbnl

Goden en grenzen: het eerste boek

HET SPEL VAN DE ZIEL - EEN NALATENSCHAP - HET DUINPAD
- SAMENSPEL

Het spel van de ziel

I

De mensch en de meester

De mensch en de meester**I**

De meester spreekt: uw bloemen
Wieglen omlaag, omhoog.
Mijn naadren en mijn noemen,
Het welkom van mijn oog,

Doet hen in schomling deinen,
Bewaart voor vallen hen:
Als een prieel omtwijnen
Zij mij, die hunne ben.

Doch drijft als 't bloeit en loovert
Uw Wil dat webbe uiteen,
Dan zit ik, wreed betooverd,
Roerlóos, gelijk een steen.

II

'Moet ik dan heel verloren,
Mijn eenig Een, in u?
Ik dacht me uw uitverkoren
En hoopte of nu zich huw'

Mijn hart aan 't uwe en bleve,
Zalig door zulk bezit,
Toch, als wie waarlijk leve,
Zichzelf. Zeg gij mij dit.

Mijn hart, sinds kort geboren,
Kán niet zoo gansch vergaan...'
- Gij moet mij heel behooren:
Sterven - nu en voortaan.

III

Zit neer, mijn kind, en luister
Gij hebt niets uit uzelf.
Gij leefde altijd in duister,
Een slaaf in een gewelf.

De spelen van uw aarde,
De glansen die uw oog
Door de afgrond teelde en baarde,
Al wat uw hart bewoog

Als straalde 't uit de verte,
Ben Ik, die tijdeloos
Als éénig vast gesterte
Uw hart tot woonoord koos.

IV

Gij moogt mij niet beminnen
Dan zooals ik mij schonk:
Mijn schijnsel voor uw zinnen,
Mijn troosting als uw dronk.

Uw lichaam, uw gedachten
Zijn mijne, ik schiep ze en blijf
Van de eindlooze geslachten
Onsterflijk ziel en lijf.

Ik schiep ze en 't heir van zonnen
Dat wentlend wielt en kreist
Is de eeuwig onbegonnen
Wereld, die Mij bewijst.

V

Uw wil, mijn kind, is mijne,
Beweeg hem hoe ge wilt,
Of hij u helpe of pijn,
Uw krachten meedre of spilt,

Hij stroomde uit mij, maar winding
Van brein te zwak gericht,
Maar floerzende verblinding
Van 't al te omgrend gezicht,

Stoorden de klaarte en kennis
Van 't doel dat eenig baat -
Nu neig, ter zoetste wennis,
Mijn kind, naar mij 't gelaat.

VI

'Zijt gij dan die mij maakte
En kent de bloedstroom niet
Die eens mijn moeder slaakte
En in me aanwezig liet?

Zijn zee bestormt de wanden
Van 't lichaam dat ik lijd,
Mijn hunkrende oogen branden
Naar uw lichaamlijkheid;

Maar gij staat klaar en stadig
Als achter zwaar kristal...
O zeg me, en wees genadig,
Hoe ik u naadren zal.'

VII

Natuur is zoet van zinnen:
Gelijk zoekt zijn gelijk.
Het geestelijke minnen
Heeft zijn onstoorbaar rijk.

Maar 't staat niet weggeborgen
Als achter glazen muur,
Want zooals de aardemorgen
Bestaat door 't zonnevuur

En al het wereldsch leven
Eerst werd door warmte en licht,
Zoo weet elk liefde-beven
Zich door mijn Min gericht.

VIII

‘Zweeft gij dan in mijn zinnen,
Hoe moet ik dit verstaan?
Ik zou u willen minnen
En laten andren staan.

Ik zou u willen kiezen
Met lijfelijke kracht,
Mijzelf in u verliezen,
U sluiten in mijn macht.

En zonder mij te weren
Glimlacht ge zacht en stil,
En in een vreemd bekeeren
Dwingt ge mij naar uw wil.’

IX

De glimlach van mijn binden,
Mijn kind, is anders niet
Dan 't schuchtere openwinden
Van 't menselijk droombedied:

De sluier met twee zijden,
Maar die hij ééne waant
Omdat hij nooit kan scheiden
Menschgeest van menschgedaant.

Zie geest met geesten samen,
Met lijf lijf in verband...
Mijn lijf heeft vele namen
Maar één geest die ze bant.

X

Wie mij als geest wil minnen
Vindt Een, maar vindt mij niet
Als hij met al zijn zinnen
De wereld niet gebiedt.

Mijn eenheid leeft in 't vele.
Ik schenk het; neem en weet:
Schoon ge alles andren deele,
Mij proeft ge in iedre beet.

Ik ben alleen de binder
Die uw gedachten boeit,
Gij de eindloos grage vinder,
Mijn kind, die zoet u moeit.

XI

'Mijn stilte is de ademlooze
Van wie in glazen bol
Eenzaam te zweven koze
Diep onder 't golfgerol.

De stroomen die mij dragen,
Wouden beneden mij,
Monsters die niet doen tsagen
In droomlicht mij voorbij,

En van mijn hart de dreuning,
Onhoorbaar maar geducht,
En van mijn bloed de kreuning
En van mijn mond een zucht.

XII

'Wie zal de smarten spreken,
Mijn meester, die ik draag,
Nu 'k u mij voel ontweken:
Te machtloos dat ik klaag

En ook van leed haast ledig.
Mijn leed is leeds gemis.
Niet als voorheen verdedig
Ik mij waar dreiging is.

O kwam ze! - In laatste nijging
Strekte ik me, uw weerloos lam,
Kwaamt gij, mijn heer, me als dreiging:
Vlam, die mij tot zich nam.

XIII

‘Ook dat niet. Ingeweven,
Verborgen draad in 't kleed
Van het verganglijk leven
Lig ik voor u gereed.

Verworden, omgeschapen,
Mijn zelfsheid onbewust,
Zal ik uw eeuw doorslapen,
Onwetend van mijn rust.

Om dan opnieuw gegrepen
Door u, een noodig deel,
Mijn werking voort te slepen,
Mijn heer, naar gij 't bevel.’

XIV

Kom aan mijn hart, mijn Eene,
Die zoo uzelf vergaat.
Ik reik door de afgrond hene
Mijn hand, die nooit verlaat.

Wat ware ikzelf, ik arme,
Hief de behoefte niet
Op hoop dat ik me erbarme
Zijn oogen naar 't verschiet.

Een mogelijkheid, maar nimmer
Een werkelijkheid, ontgleed
Geen flonkring me, als uw glimmer
Mijn straal niet laaien deed.

XV

Aanvaard me als heel uw eigen,
Geschapen door uzelf,
Een vuur dat meer zal stijgen
Naar dieper kool ge delf.

Kniel neer, strek hoog uw handen.
Getogen door mijn gloed
Zult ge in mijn ether branden,
Zult stroomen ge in mijn vloed.

Ik ben die sla, die brijzel,
Ik ben, die help, die heel,
Ik geef me u zelf te gijzel:
Aanvaard me, uw eeuwig Deel.

II

De tuin van Eros

De tuin van Eroos

I

Weerkeer

Dalen moet ik uit mijn hooge hemel,
Troost van aardewegen zoekt mijn voet.
Diepte deed mij duizlen: het gewemel
Van de wolken overmocht mijn moed.

Ben ik dan geen kind van de aarde: vredig
Tusschen halmen op een zomerland.
Boven mij de leeuwrik, beurtlings ledig
En gevuld met ruischend graan mijn hand.

Zie, waar kollen tot een kroon zich rond
Schuilt uw blozend hoofd: ik buk mij neer,
En de schemer om twee roode monden
Viert het wonder van mijn wederkeer.

II**De verdofte bron**

Gij die aan mij uzelf vindt, klaag niet langer
Omdat de bron verdofte waar ge u zaagt.
Uw eigen ziener, werdt ge uw eigen zanger,
Uw vers de spiegel die uw beeltnis draagt.

Klaag niet om paradijzen vaaglijk doemend
Om uw gestalte en nu in damp verwolkt,
Een wonderwereld, uit uzelf ontbloemend,
Wordt straks de waarheid die uw woord vertolkt.

Dan blijft mijn bron, hoe ook in nacht verzonken,
Van uw geboorte 't ondoorgrond begin,
En zelf een bloesemkroon, van stralen dronken,
Zuigt ge in uw nerven zijn geheimnis in.

III**De geboeide droom**

Nu ligt in mij dat beeld zoo klaar begrepen:
Gevoelge zin en donker worstlend zaad;
Een zichtbaar lokken, een geheimvol zweepen
Dat door de warm bewogen bloedstroom slaat.

Dan is een droombeeld in mijn geest geschapen
Waarmee 'k mij eindeloos vereenen wil:
Uit godenoogen straalt na eeuwlang slapen
De onoverkomelijke levenswil.

Ik draag mijn droom: ik tracht niet hem te vinden
In wereld die gelijk een waas verglijdt.
Geboeid aan 't woord zal ik hem eeuwig binden
Tot onverderflijke onvergankelijkheid.

IV**De gehuwden**

Uit donkre diepten van het onbewuste
Lokte ons een kind naar 't andere geslacht,
Uit dubbele gloed die zich in saamgloeï bluschte
Werd het gedroomde schepsel voortgebracht.

Beschermend bouwden wij gewijde wanden
Rondom die nieuwe teelt: in priesterbond
Beheerschten we ons en sterkten vrome handen,
Verbaasd door hulp die de eene aan de andre vond.

Zoo, doend naar wet van ondoorggrond verleden,
Reisden we hoopvol naar toekomstige tijd,
En in de wentling van een rustloos heden
Waren we onszelf en de eigen onrust kwijt.

V**De aardsche**

Godinnen traden meerdere in mijn leven:
In vrouwen-aanschijn zag ik goden-merk.
En de een na de andre sloeg mijn hart met beven,
Zoodat ik zwak werd en hen zag ik sterk.

Maar ééne bleef: zij, een godin van de aarde,
Doch die de saamgroei van mijn vorm verstond,
Wat blonk van boven, wat de diepte baarde,
Wat Toeval om de onfeilbre Noodzaak wond.

Zij zag uit woud en wolk haar zusters komen
Door de stadspoorten, open, nacht en dag,
En tot den einder, langs mijn duizend stroomen,
Zag zij mij veilig gaan, met kalme lach.

VI Seinen

Al de stroomen die 't heelal doorijlen,
De fluiden van zijn levensgeest,
Brenge konde, zonder tel van mijlen,
Waar een eenzaam hart de boodschap leest.

Als door een onzichtbre draad getogen
Vindt de geest de geest die hem verstaat,
En de wakende vindt de eendere oogen
Als voorheen aanschouwd in droomgelaat.

Tijden, ruimten zijn bedrog van breinen,
En het hart vindt de beteeknis waar,
Die de zin van de uitgezonden seinen
Roep doet zijn van vreemden naar elkaar.

VII**De duingeest**

Mij heeft de zee gekroond met zilte glorie
Van droppen: naakt lag ik in 't warme zand;
De hemel boog het goud van zijn ciborie
Naar mij: de zonwijn stroomde, 't blauw werd brand.

En door het duindal waar in bloemge mossen
Mijn voeten zonken, volgde ik heel die dag
Gedaanten schuilend soms in poel of bosschen,
Dan schrijlings lokkende op een berme-plag.

Doch toen de nacht langs top en beek mijn dwalen
Bestaarde, leek ik zelf een geest van 't duin,
Dalend door donkers, murmlingen en stralen
Naar morgenschemer in mijn tulpentuin.

VIII**Het droomrijk**

‘Kom in mijn huis!’ Hij had door al zijn ramen
Het landschap om hem als zijn eigen kleed.
En aarde en hemel schenen te verzamelen
In blik en woord waar hij zijn groet mee deed.

Toen was er stilte en toen een breed begrijpen
En toen een wandlen als in droomlicht rijk,
Alsof aan boomen vruchten ik zag rijpen
Wier groeigeheim, ontraadseld, schoonheid blijk.

Ik voelde me in die wereld opgenomen
En 't hoorbre kloppen van mijn hart werd luid.
Een werkelijk rijk? Een werkelijk rijk van droomen,
Dat iedere werkelijkheid in zich besluit.

IX**Vereenzaamd**

Verlangen brandt en laat mijn hart niet rusten.
Ik dwaal op rotsen en door doornig hout.
Geklots van golven tegen steile kusten.
Een donkre hei waarom een einder grauwt.

Ik zoek met voeten en ik tast met handen.
Waar zijn de poorten van mijn paradijs?
Brokklige muren en verweerde wanden.
Geluid noch licht dat mij een doorgang wijz'.

De donkre koepel van de hemel nadert
En sluit zich om mijn hoofd gelijk een helm.
Van stilte en donkerheid als bloed dooraderd
Hoor ik mijn doodsnoed zwaar als klokgehelm.

X**Het blijvende beeld**

Wie zijt gij die als op een wei getreden
Met bloemge voeten staat voor mijn gewelf?
O zoete lach! En rozen, u ontgleden
Voor mij. Wie zijt gij? En gij zegt: 'uzelf'?

Ik u? Heeft dan een droom me opnieuw betooverd?
Die veerkracht in mijn leden, dat heelal
Als door mijn oogen tot een tuin veroverd
Waar in ik - o mijn hart! - nu wonen zal?

En menschen, die met vriendelijk gebaren
Me omringen, mij, hoewel ik eenzaam schijn?
Kom aan mijn hart, wind rozen in mijn haren!
O zoete glimlach, bloem van liefdepijn!

XI**Honger naar een**

Hongren deed ik naar verstaan en voelen,
Hongren naar vergaan in eindeloosheid,
Hongren naar één doel na duizend doelen,
Naar het eene, blijvende Beleid.

Hongren deed ik naar mijzelf vergeten,
Hongren naar mijzelf voor 't eerst te zijn,
Hongren naar het ééne vaste weten
In de wankle en wisselvalge schijn.

Hongren naar Geluk. Want kleumend, smachtend
In mijn leegheid, in mijn arme kou,
Kwam ik hopen, hem in de armen jachtend
Die mij, eeuwig troostend, warmen zou.

XII**De nachtwoak**

Mijn liefste, kom. Ik heb vannacht mijn leden
Voor u gespreid: zij bloeien warm voor u.
De lucht is vol van gloed en teederheden.
De kaarsvlam rekt naar 't raam: o kwaamt ge nu.

De nacht is hoog. De sterren staan en wachten
Door de gordijnkier ziend of gij niet komt.
Ik ben alleen en 't gaan van mijn gedachten
Is als een voetval die van ver verstomt.

De nacht is lang. De geuren van de morgen
Koelen mijn hoofd terwijl ik de oogen look.
Is daar uw adem? Voel ik daar de zorgen
Van uwe handen aan mijn slapen ook?

XIII**De onvatbare**

Ik hoor van u. Ik tracht met al mijn denken
U te verstaan. Wat spraakt gij veel met mij.
Wat waren al uw woorden eerst geschenken
Van u, daarna mijn troost en artsenijs.

Ik tracht de wegen van uw geest te ontsluiten,
Verzekerd dat ik daar uzelf op vind.
Het kan niet zijn dat gij mij duurzaam buiten
U sluit, en enkel aan uzelf u bindt.

O scherpe klaarte! Zijt gij daar? Uw oogen
Glimlachen met die vreemde wederschijn.
Hebt ge geen deernis met mijn arme pogen?
Spant ge altijd weer die ééne onzichtbre lijn?

XIV**De geheele vorm**

Zijt ge in de zon, de zee, in bloemen? Allen
Schijnen mij beurtlings u. Geen ding bestaat
Waarin ik niet met woordloos welgevallen
Soms een trek herken van uw gelaat.

Slechts niet in mij. Ik enkel weet mij ledig
Van u: een huls waarin geen zaadkern woont.
Ik, die mij enkel Vorm voel, evenredig
Aan heel uw Inhoud, die ge in andren toont

Bij deelen. Help mij, red mij van dat wanen
Met mij geboren of verbreek mijn vorm.
Alles of niets! was jong mijn trotsch vermanen.
Minder dan niets, krimp ik gelijk een worm.

XV**De levenswil**

Gij braakt... mijn trots? En nu, zie ik met oogen
U, lieve en eenge, waar ik u niet zocht?
Deemoed uw naam en eindloos uw vermogen,
Verborg en grond en zuildragende krocht.

Gij woont in mij? En op ons beiden rijzen
Pijlers en muren door het dak gekroond:
De kathedraal omvleugeld door paleizen
Waar zang door trilt, waarin een koning troont?

Gij glimlacht om mijn beeld? Wat zijn wij samen
Anders dan in 't heelal de donkre spil:
Nooit te overschouwen, nooit gedekt door namen,
De ééne, ónverbreekelijke, Levenswil!

III

Epithalamium

Epithalamium

I

Uw toon zong uit naar mijne:
Twee vogels die van 't lage nest
Voordat de zon verdwijne
Opwieken uitziend naar het west.

Uw hooge helle luide
Ging voor, de mijne 'm achterna,
Opdat hij eens nog duide
Door welke drift hij stijg en sta.

O zie hun gaan, hun zwieren,
Neerzwenkend nu naar 't kimver schuim:
Twee sterke schoone dieren,
Mijn donkre veer, uw tengre pluim.

II

Gewend met vogelooien
De neevlen door te zien op zee,
Voelde ik mijn hart bewogen
Een pad te vinden voor ons twee,

Een uitgang naar de klaarte
Die om de donkre wereld blinkt;
Verder dan schaduwzwaarte
Door de etherhelle ruimte zinkt.

Eén straal, een naaldgelijke,
Volstond dat ik de richting wist:
Ras, eer zijn glans verstrijke,
Helden wij opwaarts door de mist.

III

Kom nader, nog meer nader:
Ik wil u zien zoo scherp en vast
Dat niet een kronklende ader
Aan hals of slaap mij meer verrast.

Zoo in mijn geest genomen,
Zult gij daar staan, zult gij daar gaan,
Tot al mijn dartle droomen,
Die met een lach, die met een traan,

Als zij hun bloemgierlanden
Slingren in boog die te argloos speelt,
Hun maat van voet en handen,
Bedwongen, reeglen naar uw beeld.

IV

Bevallige drift en adel
Getuigen van 't bezielde bloed,
Zooals de rijpe dadel
Van zuidelijke zomergloed.

Langs rechte stam getogen
Zuiverde zich de sappenstroom
Tot door de zon gezogen
Hij zwol tot vruchten op de boom.

Gekroond door tuil van blaren
Draagt zoo mijn stam aan blauwe zee
Na fier en zoet vergaren
Zijn weelde hoog in de avondvreê.

V

Een minnaar vond, van de aarde,
Brandende, de gewijde non,
En 't klooster had geen waarde
Toen zij met hem haar reis begon.

Maar liefdes lippen koelden
De gloed niet die haar hart doordrong,
Voor tranen de oogen spoelden
En zij Hem zag die haar bedwong:

Een koning, die als bode,
Arm en gering, haar minnaar zond,
Opdat de een de ander bode
De deernis om Zijn roode wond.

VI

Twee die elkaar omvingen,
Een jonge man, een jonge meid:
'Elkander te doordringen
Is zoetheid en onsterfelijkheid!'

Maar de andre niet noch de eene
Kan de andre het gezochte zijn.
Zij zoeken beiden Eene
Die zich verwerklíjkt in hun schijn.

Zij die elkaar beminden,
Een jonge man, een jonge meid,
Voelden hun groei zich winden
Rondom ùw kern: Onvindbaarheid.

VII

Kern van 't heelal, splijt open!
Nu wieglen op u aan van ver
Twee heemlen glansbedropen,
Hier de eene ster, daar de andre ster.

Majesteit straalt van deze,
Lieflijkheid ginds van de andere uit.
Zij naadren: vreugd en vreeze
Doorsiddren Bruidegom en Bruid.

Zij naadren: roerloos snoerend
- Gelaat naar stom gelaat gewend -
Grijpt, cirklend ze om u voerend,
Gij ze aan, uw Tweester tot het end.

VIII

Door alle heemlen nijgen
Zich twee gestalten naar elkaar.
Vervulling hoopt hun hijgen,
Oneindigheid vraagt hun gebaar.

Vergeefs. - Saam, dan gescheiden,
Zijn ze onvervuld, eindig als ooit.
Uit alheids droom bereiden
Zich de aardedagen vorm die dooit.

Eindlooze stroom van vormen,
Die leven draagt, die leven wekt,
Dwars de kristallen stormen
Van de Eeuwigheid met Tijd doortrekt.

IX

Wijlen we en zien gelaten
Die schoone stroom op de aardsche reis.
Een oogwenk losgelaten
Lokt ons aanstonds vertrouwde wijs.

Wij duiken neer en mede
En zien niet wat ons woord ontsloot.
O wonderdiepe vrede
Nu zich om ons de golf weer sloot.

De deining ruischt en fluistert,
Zoetheid van menschelijke stem,
Nu 't al te klare duistert, -
En diep omlaag zijn wij bij Hem.

X

Ziehier mijn hart: het beefde
Aldoor als nu, van dat ik werd
En in mijn moeder leefde
Tot nu daar 'k uitzie in de vert.

En uit dit ééne beven
Is alles wat ik deed, ontstaan,
Al wat ik heb geschreven,
Al 't menselijke door mij begaan.

Ziehier mijn hart: ik luister
In stilte van zijn seienzaal
Naar, nacht en dag, 't gefluister
Van iedre toon in iedre taal.

XI

Wie zal het ooit mij nemen
Dit dubbele heil van lust en pijn
Dat alle tonen zweemen
Naar één toon en die ééne mijn.

Lijf dat aanstonds zult sterven
En één met de elementen zijn,
Overal mee zal zwerven
Met u, die toon als een refrein.

Geest die niet kúnt ontbinden
Maar almaar leeft in andre schijn,
Mèt u alle beminden
Eeuwig bijeen, oneindig mijn.

XII

Mijn afscheid klinkt in de ooren
Die openstonden voor mijn groet.
Wij voor elkaar geboren
Maken elkander 't heengaan zoet.

Wij loven hen die blijven,
Wij hebben hen die komen lief,
Wij zien, uit vormloos drijven,
Hoe aldoor weer zich één Vorm hief.

Wij weten dat Zijn straling
Door nood noch kwaal ooit wordt gedoofd,
Buigen, ter laatste daling,
Ziende naar Hem, eerbiedig 't hoofd.

XIII

Zie, lieve en laatste klaarheid,
Oogst van geluk, zonlichte schelf,
Wij hebben ù voor waarheid:
Dat we afzien moeten van onszelf.

Er is geen droom zoo heilig
Als die in uw rein licht ontluikt.
Geen dienaars gaan zoo veilig
Als die gij in uw dienst gebruikt.

Wij wisten 't niet? Wij roemden
Onzelf-te-weten 't ware woord?
O lieve in ons! Toen doemden
Uw woorden, èn de zin van 't woord.

XIV

Verlangen roept, verlangen
Naar van onszelf de donkre pool
Waar we alle licht ontvangen
Dat scheemrend lokte op onze dool.

Zooals een rups omsponnen
Door uit haarzelf getrokken draad
Droomend van de ongewonnen
Vleugels al groeit tot nieuwe staat,

Zoo zijn ook wij, omweven
Door de uit onszelf geschapen nacht
Bereid om op te zweven
In de ongeschapen dag die wacht.

XV

Kom mee, dit eindloos samen
Is niet te ver, is niet te vreemd.
Zie, door mijn eigen ramen
Is 't of dit landschap ernaar zweemt.

Geen buitenwereldsch wanen
Ontlichaamt mij en rukt mij los -
Licht stroomt door alle lanen
Langs vrucht en twijg van 't donkre bosch.

Licht schijnt op trouwe handen
Gepaard ten rei, tot werk bereid,
Licht rijst uit troeble branden
Reinigend op door de eindloosheid.

Een nalatenschap

Een nalatenschap Ter inleiding

Alleen uw glimlach leefde: uw teedere oogen,
Uw deernisvolle mond die medevoelde
Met iedre pijn die hart en brein doorwoelde
Van andren; uw ontroerd gemoed bewogen
Hun arme haat, hun glinsterende logen,
Hun lauw geloof dat iedre twijfel koelde
Tot starre kilte waar de nijd in stoelde,
De gifplant die de sappen op deed drogen
Waarmee uw liefde 't ijzen leed wou slaken.
Gij stierft en zaagt de schoonheid van uw sterven
En de onvermijdbaarheid: gij wáárt gestorven,
Vóórdat de dood uw glimlach los kwam maken
Van 't lichaam. *Die* ontvlood. *Ons* bleef als erven
Uw éénig lied: daar leeft ge in, onbedorven.

Jonge dichter**I**

Toen ik een kind was stond ik vóór het dagen
Waar Vondels standbeeld rijst tusschen de heesters,
En dankbaarheid als nooit mijn schoolsche meesters
In mij verwekten, welde in mij. De hagen
Verborgten hoe op mijn ineengeslagen
Handen mijn tranen stroomden, en mijn woorden
Verklonken die alleen de loovers hoorden,
Wijl ik beloofde dat ik al mijn dagen
Zou pogen zoo te zijn als hij, zoo open
Voor aarde en hemel, van gemoed zoo vurig,
Van geest zoo scherp en klaar, van taal zoo zuiver.
En met het denken overviel me een huiver
Van hooge zegen, van verblijdend hopen,
En toekomst ver en schoon, scheen mij naburig.

II

Wist ik dan, toen ik als een kind de handen
Vouwde en de zaligheid van een genade
Verwachtte die, alsof zij in mij bade,
Zich uit me in klanken die mijn lippen brandden,
In woorden die zichzelf in maten banden,
Verwerkelijkte, dat na die eerste ontroering,
Gevangne nog van zoete zinsvervoering,
Ik als een naakt lijf op omsnerpte stranden
Mij weer zou vinden in 't genâloos leven?
Toen heb ik me aan een aandrift opgegeven,
Me ondergedompeld in de bittere en zilte
Doorloogde vloed van het leed, tot kilte
En pijn mij niet meer deerden. Maar ik plaatste
Mijn sterk geloof op rots die stormen kaatste.

III

Naar Liefde en Noodzaak, die twee schoone goden,
Wendde ik mij beurtlings wijl mijn bliken schreiden:
Haar blanke handen die mij zachtjes leidden,
Zijn maatlooze oogen die mij streng geboden.
En daar de bloesems, meende ik, de aarde ontvloten
Als sterren glansden aan een weeke hemel,
Voelde ik haar adem in het guld gewemel
En liet mij zwevend door haar lachen nooden.
Maar o de onzichtbre wind als van gordijnen
Die openwuiden, en rond wijde pleinen
Hoorde ik meedoogenloos de bollen daavren.
En ginds in 't hart van 't hoog heelal te tronen,
Waarheen van trap tot trap mijn oogen klaavren,
Zag ik Zijn Vorm, Heerscher door alle eonen.

IV

Doch toen ik liggende op de bloemige weide
Mijn oogen opsloeg naar die stadige straling:
Was 't Zijn gelaat in naderende daling
Of Haar gedaante die zich lokkig spreidde?
Was 't dauw die opsteeg en zich in de wijde
Ruimte verloor tot vormlooze vervalings,
Of was 't één gloed en vaste vormbepaling?
Hoe die te scheiden? Was niet elk ding beide?
En rondom mij voelde ik elkaar omarmen
Vorm die vervliet, vorm die wil zijn: twee lijven
Van 't eene Wezen, en een klare vrede
Beving me omdat ik zoo, getroost, kon blijven,
En zien niet de eene als eerste en de andre als tweede,
Maar voelen beide me als één gloed verwarmen.

V

Hij had die gratie die te weinig hechtte
Aan 't leven dat hij toch zoo fel genoot.
Toen vorst, eerst spelende over beek en sloot,
Daarna kanaal en zee tot ijs verknechtte,
Was hij als de eerste die geschaatst zich rechtte
En de oever uit op weg naar de einder schoot.
Reeds wachtte hem in gindsche geul de dood
Die onder 't ijs zijn hulploos leven slechtte.
Wat kwam hij zorgloos naar dat eind gegleden,
In wieglende beweging, schoonst gebaren.
En liet hij wel die jonge en fiere ziel
Toen hij van 't vaste in 't grondelooze viel?
Of kwam hij zóó snel zonder schok gevaren
Dat hij nog glimlacht, sluimrend daar beneden?

VI

Omdat ge slaapt, mijn Furie, daarom juist,
Omdat de rust rondom uw mond die wrokt
En om uw breede scheelen, diep gehokt
In de uitgeweende kassen, - ò hoe huist
Daarachter, aan ondelgbaar leed gekruist,
Onzichtbaar nu uw arme geest, die stokt
Voor 't kolkend denken dat als waanzin lokt, -
Omdat de rust om uw door smart gekuischt
Gelaat, doorgroefd van tranen, en om vracht
Van kronkellokken langs uw wang, gedaald
Van uw zwaarwegend hoofd dat nu zoo diep,
Diep als voor eeuwig slaapt in blinde nacht,
De deernis heenwierp die u wakend faalt,
Daarom heb ik u lief. O, dat ik sliep!

VII

Uit Liefde en Noodzaak is de Droom geboren
Die in de windsels van mijn woorden rust.
O poovre taal! Maar uit zijn godlijk gloren
Schijnt glans die u het nijgend voorhoofd kust.
Onwetend ligt hij in de schouw verloren
Van aarde en hemel: alle leed en lust
Bewegen hem, maar kunnen 't heil niet storen
Dat ze overwelt, van zich alleen bewust.
Gelijk een schoon gelaat waarin alle aadren
Hun kronkelende blauwing vast en teer
Tot de effen huid en verder niet doen naadren,
Zoo is in hem het diepst en fijnst bedoelen,
Dat grenzen kent en weer en tegenweer:
De ebbe en de vloed van 't luisterscherp gevoelen.

Het duinpad

Het duinpad

I. Om het huis

I

Nu ik van verre en van nabij verzamel
Zooveel gedachten als zich graag vereenen,
Voegen ze in willige schaar om u zich henen,
Oord waar mijn tweede jeugd met nieuw gestamel
Zich verzen vormde, een aanhef stug en schamel.
Doch dan, licht van geluk of zwaar van weenen,
Volgden er vele: zoo een glans-beschenen
Donkere of blonde heerde haren hamel.
Hen allen zaagt gij, Noordwijk, en uw luchten,
Uw velden, hoeven, duinen, en de golven
Die langs uw strand gaan, de eigene getijden
Belevend, zagen ook de mijne vluchten.
Ook ik lag soms in vloed of sneeuw bedolven,
Ook ik droeg bloei, oogstte of moest stil verbeiden.

II

Het Nieuwe Huis. En de eerste Zondagmorgen.
Het duin in om er mogelijk lang te dwalen,
Er onder 't langzaam stijgen, dan weer dalen,
Van stilte en blondheid het gepeins te borgen
Dat ik ontbeerd had in de steedsche zorgen.
Maar nauwlijks de eerste heuvel opgestegen
Zag ik een weide en hoeve, als afgelegen:
Zoo na aan dorp en zee, en toch verborgen.
De boerderij bleef stil: de koeien graasden,
Achter mij rees de duinwand, verweg waasden
De gronden schomlend in de voorjaarsvreugde,
Van ginds ruischten de golven vast en vredig.
Dit is het beeld dat me al die jaren heugde;
Vol van mijn toekomst toen, al scheen het ledig.

III

Een boschje in duin, in vochtige pan verscholen!
Dat was een vondst! De zeewind had de kruin
Van 't hoogre hout geschoren en 't neeg schuin
Naar 't oosten, maar toch vormde 't groene hollen
En smalle lanen waar de voet kon dolen
Langs koekoeksbloem en fluitlof door een tuin
Van hondsdraf, wikke en winde: in 't groen en bruin
Van mossen flonkten geurlooze violen.
Daar op een oude wilg als in een zetel
De zee te hooren, ieder ding vergetel
Behalve alleen uw boek, beminde dichter,
Die uit elk kleinst kruid blijdschap wist te puren,
Dat was mijn vreugd van de achtermiddaguren,
En nog wordt door de erinring 't hart mij lichter.

IV

Doch als geen huiszorg u weerhield en 't loopen
Ons lustte, lag, de velden te eener zij,
Ter andre de begroende heuvelrij,
Kronklend en zonder eind de duinweg open.
Een smal pad door het ruim! Wat kon ons nopen
Het altijd weer te gaan? Dit: dat we er vrij
Met aarde en hemel waren, - ganschlijk wij!
Saam, en alleen door zon of wolk omdropen.
Er moet een uitgang zijn. Niet een verknechting
Aan andre vormen, maar een breed bestaan
Waarin wij los van de eindlooze vervlechting
Op luchtige voeten naar een einder gaan.
Zalig wie 't vóór zijn huis heeft. Heel ons wonen
Deed niets dan daaglijks ons een einder toonen.

V

Toch was die huiszorg uwe, en mijne, keus.
Wanneer wij, jong aan stad en volte ontkomen,
Hier leefden, was 't niet om in doelloos droomen
Te sterven, maar om even trouw als preutsch
Een werkelijkheid naar de ingeschapen leus
Te gronden: 't eigen huis te doen omstroomen
Door heel een wereld: vrij, toch opgenomen
In iedre bond, goed burger en goed geus.
Daartoe was meer dan gril of luim die vlindert
Ons de arbeid lief die daaglijks bindt en bouwt.
Die 't eens gewordne uiteen te vallen hindert
En iedre leegte een nieuwe kiem betrouwt.
En ook het kleinste dat wij donker wrochten
Scheen huisraad in het droomrijk dat wij zochten.

VI

De maan scheen hel toen in die schoone zomer
De schelven vlak voor 't huis hun schaduw wierpen
En onder vorschgekwaak en krekelsjierpen
Knapen en maagden, iedre nieuwe komer,
Schertser en dartle saam met lieve en droomer,
In 't geurge hooi het avondeind verspeelden.
De maan school in een wolk. Nog even deelden
Stemmen de stilte, langzamer en loomer.
Trok toen, daar we onder de veranda wachtten
Dat straks die jonge vrienden binnenjoelden,
Een donkre vogel langs ons over? Zwoelden
De weerlichtbliksems rooder op de kim?
Of zwierden door de toekomst droomgeglim
Alleen de donkers die zich in ons dachten?

VII

De zee. De slankheid van de naakte lijven.
Het wieglen van de golven en hun lust.
Het langgestrekt de zomermorgens blijven
Half in het water, half op zandige kust.
Het droppelend rijzen, het geheven drijven,
Alsof het lichaam op het water rust.
Het tusssen helmgras zoete droomen schrijven,
Door zon gebruind, door zeegezang gesust.
En niets meer weten dan de Grieken wisten:
De blauwe hemel en het blanke strand,
De naaktheid en de dans en 't warme gisten
Van 't bloed, als druif bloed in de zomerbrand.
En over alles heen de hoge goden,
Die vreeslijk straffen wat zij zacht geboden.

VIII

Was 't spel van kindren om ons heen? Kwam vriend
En jonge vrouw, en vreemde uit elke kring,
En bracht ons daad en woord, gedachte en ding,
Uit veel gewesten rijke en vruchtbre tiend,
En maakte, ons ziende, ons voor hun wereld ziend?
Reikte, om hen heen, ontwaakte erinnering
Zich naar een toekomst, tot ons saam omving
Droom van een land waar 't eene al 't andre dient?
Waren wij niet alleen meer? Want gemeenzaam
Leek ons er de aarde. Uit iedre ruimte en tijd
Lokte er een lachen en een stem van menschen.
Wij waren als wij waren, maar de grenzen
Die we om ons zagen waren uitgebreid,
Wij, met onszelf alleen, niet langer eenzaam.

II. De ruimte

I

Een landschap ziet ons aan als een gelaat.
Ik liep het strand langs verder dan ik plag,
Lucht zee en duin was alles wat ik zag,
Blond, zonnig, en de wiek van meeuwen slaat
In blinkend schuim. Vertrouwlijk eender gaat
Die wereld langs me als ik langs haar. Maar toen -
Droomde ik, of was ik uit mijn aardsch plantsoen.
Overgeplaatst naar een woestijn? Steil staat
De hoge duinwand, donker, zelfs de kleur
Van 't helmgras was er roestig en een scheur
Als in gesteente reet de als afgesneden
Muur waar een doorn uit wies. Streng als die rots,
Horeb, waar Mozes, worstlend in gebeden,
De Stem hoorde en in steen schreef: de Wet Gods.

II

Ons zien is zeker met natuurlijke oogen,
Maar al de droomen die ons hart bezit
Vervormen daaglijks naar hun tint en snit
De dingen die zoo gaarne ons overmogen.
Er is landinwaarts, daar waar olmenbogen
De weg bewelven, juist waar hun gelid
Standhoudt, de hemel inschijnt, en de rit
Of stemklank luider klinkt, een flauw bewogen
En open grondje, dat in hakhout eindt.
Daarboven rijst een enkle ranke stam
En bladertuil: popel of berk. Ik kwam
Daar nooit, zag nooit dit beeld voor de effen
Hemel bewegen, zonder 't klaar beseffen
Dat geen mij zóó de hof van Eden schijnt.

III

De duindoorn met zijn vale olijvenloof
Stond met zijn gele bessen dikbetrost.
De bramen purperden en bruinbemost
Veerde onder ons de bodem. Door de kloof
Dreunde de zee ons hart en ooren doof
Voor 't verre dorpsgeluid. Het ruigbevestigd
Konijn rende de laagte in. Op zijn post,
De groene grenssteen, speurde een kraai naar roof.
Wij spraken, door dat rijpe najaar gaand,
Hij schilder en ik dichter, hoe geen droom
Zichtbaar kon worden zoo niet oog en hand
Voortdurend leeft in liefhebbend verband
Met de natuur. Hoe iedere geestdrift taant
Die zich niet telkens dompelt in haar stroom.

IV

Toen ik hier eerst van strand naar duinrand klom
Was ik verbaasd toen ik een kerkje zag.
Dat met zijn torentje in de laagte lag,
Saam met een klein gehucht, als in een kom.
Nu zijn de huizen in een dichte drom
Van ver op strand te zien: een breede straat
Vertakt daarachter. Waar een rustbank staat
Zet zich de vreemde en ziet bewondrend om.
Zoo wij. En wijl zijn oog de kim geleidde
Zei hij: de wereld ligt oneindig open;
Ik ben haar zoon. En ik: wij zijn het beide.
Hij weer: toch woont ge hier. Maar ik: gedurig;
Laat ver en wijd de wereldcirkel loopen,
Er moet een kern zijn, vast en sterk en vurig.

V

Weet ge niet hoe daarginds langs bochtige wegen
Jacoba reed en hield op Teiling hof?
Hoe zij de boog tilde en de vogel trof
En zag de valk haar van de vuist gestegen?
Hoe toen de ridders en jonkvrouwen zwegen
In hunne graven, door een wolk van stof
De lansknecht trok en vromen blaam en lof
Verachtten voor een innerlijke zegen?
Hoe hier bedrijf en welvaart, ziekte en ramp
Zoo zee- als landvolk beurtlings wiede en meerde?
Maar deed of duldde 't, het gaf nergens kamp.
Dit is de deugd die 'k daaglijks groette en eerde.
De tijden wisslen het verwend gelaat,
De mensch leeft voort van de eene in de andre staat.

VI

Wandelde ik tusschen bloemen? Lief, wij zagen
Ze door ons venster, met hun bonte kleuren.
De lucht was kruidig van hun zwoele geuren
En vóór de lente leken 't zomerdagen.
In verre en vreemde landen waar de hagen
Nog kleumden, zag men menschen bloemen beuren,
Deze ónze bloemen en hun schoonheid keuren
Als schat uit ónze tuin hun toegedragen.
Niet minder schoon is onze taal dan bloemen.
En de gedichten in ons hart ontloken
Schijnen door woorden die bekoorlijk luiden.
Ook hebben onze liedren vreugde ontstoken
In 't hart van vreemden, die hun zoet beduiden,
Hun warme klank met milde blijdschap roemen.

VII

Ik zei: mijn zoon! Hij boog het hoofd: mijn vader!
En alle stugheid week uit mijn gemoed.
Ik had het vroeger nooit zoo diep bevroed
Dat in een vreemde die mij schuchter nader
De zielsdrang zijn kon die hem iedere ader
Voor mij de laatgevondne kloppen doet.
Er is een eenheid machtger dan het bloed:
Eenzelfde droom bindt jong en oud tegader.
Omdat naar 't mijne hij zijn leven bootste
Speurde ik met diepere ernst door welk gebrek
De lijn ontsierd werd die hij eerde als grootste.
Grootste! - Zijn innigheid was eedler trek
Dan me ooit uit trotscher zieleteekning troostte
Die ik in weidscher adeldom ontdek.

VIII

Ik dank u, oudre vriend, die me enkel noopte
Uw vriend te zijn. Hebt ge in uw hart verstaan
Wat ik begeerde, en wat van u ik hoopte...
Dit eene alleen: dat gij me liet begaan.
Uit iedre zelfzucht die me inwendig sloopte
Riep ik de mensen en de machten aan
Of een het net dat me in zich ving ontknoopte,
Mij vrij dde en uitredde uit mijn schaamle waan.
De dag toen ik het eerst aan haat geloofde
Blijft met een zwartheid die ik nooit vergeet.
Wanhoop was minder erg dan de gedoofde
Vriendschap, haar bijtend, aldoor smeulend leed.
U weet ik dank dat gij de kerker kloofde
Waarin ik pijnde schoon ik 't niet beleed.

IX

Als schoone uitheemsche bloemen komen menschen
Tot ons en openbaren zulk een schat
Van vormen, tonen en gedachten, dat
We onszelf en onze eenzelvigheid verwenschen
En ongeduldig rukken aan de grenzen
Die ons beperken tot dit enkle vat
Van lichaam waar aldoor dit enkle blad
Van ziel in bloeit om aanstonds te verslensen.
Maar als hun oogen spreken tot onze oogen
En wij ontmoeten door de vormen heen
Hun ziel, dan staan wij stil en zachtbewogen,
En zeggen: zie, zijn niet de zielen één
Die nu een oogwenk naar elkaar zich nijgden
En door elkander naar 't oneindige hijgden?

X

Meer dan de vormen binden ons de landen,
De volken, de gemeenschap van ons worden.
Meenden we soms dat ziebloemen dorden
Nu hier en ginder alle grenzen branden?
Zij bloeien voort. Hun zwijgende offeranden
Gaan aldoor naar onze eigen smetlooze ether,
Waarin de diepre ziener, vastre weter
Die in ons hart leeft de eeuwige ingelanden
Herkent die daar uit alle volken wonen.
Wij kennen niets dan daar. Wij hebben al de
Geruchten niet gehoord: de haat, het hoonen,
Weeroep of zegeroep die hilde of schalde.
Wij zien alleen omhoog de zaalge scharen
Die eeuwig blijven wat ze oneindig waren.

III. De tijd

I

Geheim geheel van woordenlooze binding
Dat in ons leeft en rustig rusteloos
Elk oogenblik in ons een korte poos
Laat gloren als persoonlijke bevinding,
Doch dan, zoo 't ware als straf voor zijn verblinding,
Doet nederzinken in de donkre hoos
Die al 't bizondre bergt en voor altoos
Meevoert in zijn bewustelooze omwinding: -
Web van de Tijd, zelfde als zoo in ons levend
Zijt gij die zon maan sterren, 't heel heelal,
Beheerscht, en uw gezant in iedre kamer,
De klok, tikt luid en met metalen hamer
Slaat hij elk uur, vaste bevelen gevend
In 't overeengekomen cijfertal.

II

Dit is de last: de tijd die in ons leeft,
Beweeglijk, vlottend, van zichzelf onzeker,
Voegt zich maar noode naar die vaste spreker
Waarin 't heelal zijn tijd te kennen geeft.
Toch moet de inwendige tijd die in ons zweeft
Saamstemmen met het slaan van buiten-uren.
Geen daad van mensch, van bloed noch brein, kan duren
Als niet één wet haar en 't heelal doorstreeft.
Daarom is 't huis, daarom 't gezin, gebonden
Aan tijden die de zon in 't reizen toont,
Tijd van seizoenen, dagen, stellige stonden
Van maal, slaap, werk. Voor al wie de aard bewoont
Wordt zoetste vreugd in saamstemming gevonden,
Niet in de alteenheid die terzijde troont.

III

Een jong man komt die zich een god gevoelt.
Hij heeft de inzetting van zijn volk gebroken.
Hij heeft in stilte en luid woorden gesproken
Waaruit een klare droom zich openwoelt.
Nu is hem droef te moede. Een deernis spoelt
Zijn aadren door, een hunkren naar verdoken
Gemeenschap. De overmoed - door wie gewroken? -
Wordt leed dat op een dieper droombeeld doelt.
Het daagt: het is niet anders dan 't aanschouwen
Een mensch te zijn. Als wie zichzelf verloor
Zoekt hij geleide aan wie hij zich vertrouwen,
Die zijne zijn kan, zoo hij haar behoort.
En uit gedaanten van de vele vrouwen
Draagt eene 't beeld dat hij zich uitverkoort.

IV

Een jonge vrouw ontwaakt uit donkere tijd.
Zich geven wil zij, meer nog zich begrijpen.
En als haar droomen tot gedaanten rijpen
Zoekt zij de klaarheid die haar geest bevrijdt.
Zichzelf zijn, dat ze zich te beter wijdt
Aan andren, dit 's haar leer. En heel het slijpen
Van haar gedachten, heel 't verborgen nijpen
Van 't bloed beduiden dat zij dit belijdt.
Zoo zal haar leven zijn. En zij bemint
Eerst hem die haar dat heldre hoofd zal schenken,
Met en voor wien zij al wat leeft zal denken, -
En dan, mag 't zijn, wat na hen leeft: het kind.
Want vrouwen dragen, dieper aan 't verleden
Verhecht dan wij, de toekomst op aan 't heden.

V

Hoe kan een vonk het dorre hout ontsteken.
Ik las geen bladen tot een kort bericht
Van de aanslag in Zuid-Afrika deed spreken,
Op Krügers staat door England aangesticht.
De dreun van dat tumult was ras verstreken,
Maar de aandacht, eenmaal in me omhooggelicht,
Vlamde uit: voor dagen niet noch jaren weken
Haar fakkels voor mijn eerst omdroomd gezicht.
Eén van mijn volk, één van mijn taal, verslonden
Mijn oogen elk gebeuren hier en ginds.
Eén hart, één zin, en o hoe vele wonden
In andrer hart bloedden in mijn hart sinds.
Mijn duinhuis: uit uw open vensters vlogen
Liedren voortaan naar alle wereldbogen.

VI

Er was een dag toen ik langs de ijzren lijnen
Die stad aan stad verbinden en die ik
Van hier niet zie maar weet, geen oogenblik
De rookpluim waarnam kronklend boven treinen.
Niet anders dan dit lichaamlooze seinen
Van daar naar hier, maar waar met stille schrik
Mijn hart in deelnam. Doelloos iedre
Maar doelloos niet de nieuwe en vreemde pijnen,
Half van verscheuring, half van eening, waar
Een nieuw geloof zich door betuigde, een strijd
Van werkers in eenzelfde taak verbonden,
Met machten die verstard, met dwaas beleid,
Zelfs om te heerschen niet de weg meer vonden
En na 't gevaar in wraak een nieuw gevaar.

VII

Zoals een zwemmer 't water uitgetreden
De droppels afschudt die zijn lijf bekralen,
En dan na lang en rustig ademen
Zijn loop begint met frissche en lenige leden,
Zoo, toen - Natuur! - me uw lokkingen ontgleden
Wenschte ik het doel, recht voor mij, te achterhalen,
Mijn doel bij 't stijgen eerst en dan bij 't dalen.
Saam, toch alleen, heb ik sindsdien gestreden.
Van elk punt uit op aard doen strijdbre zielen
De liedren klinken, de gedachten boren,
Eenzaam de ruimte om hen, eindloos het krielen
Van volken die hun stand en worp getuigen.
Dan vangt het joelen aan, somtijds het juichen,
Maar iedre zang die stijgt vindt eindelijk ooren.

VIII

Zaagt gij me en hoorde me aan, verborgen Geest?
Ik dacht door u en rekende uw genaden
Vanzelf besloten in mijn prachtige daden,
Uzelf gehuldigd in mijn strijders-feest.
Totdat ik zonk en staarde. Vreeslijk reest
Gij mij te boven. En mijn handen baden
Dat gij nog eens mijn leegheid zoudt verzaden.
Daadloos ben ik naar u gewend geweest.
Leegheid die zoeter was dan al mijn werken
En eindloos waarder, want nu zag ik u
Als zelf bestaand: niet enkel in de sterken,
Niet in het luide en stoute daadgestuw,
Maar in uw stilte, alleen in 't hart te merken
Dat leeg zich opent voor uw eindloos Nu.

IX

De storm bruist aan. De donkre takken kraken.
Er is een veeenen dat de zielen splijt.
Er is een matte en vale onwerklijkheid
Die opgaat boven flakkerende daken.
Er is een scheuren, zinken en verzaken
Dat de afgrond door en tot de heemlen rijt,
En nergens grond waarop de voet niet glijdt
En nergens woorden die geen harten wraken.
Er is één kloof. En daarin vast te staan.
Mijn donkre Zelf! Had ik daar niet gevonden
U mijn Verborgne, u mijn Heelal, de gronden
Van aarde en wereld: ik had niets geweten
Dan op de puinen van mijn rijk gezeten,
Een dwaas, te sterven in mijn arme waan.

X

De vlammen van mijn tuin zijn hoog ontploken.
Ik heb van iedere donkere struik rondom,
Van iedere doorn waaraan ik schromend kom,
Een geurge en wiegelende roos gebroken.
In diepe bron zijn de oogen groot ontloken
En bieden wijl ik buig mij 't wellekom.
En aldoor dieper buigend staar ik stom
En voel de koeling mij de lippen strooken.
Het rimplend beeld... vervaagt het? Opgeheven,
Zie ik het veld, de duinen, de open lucht
En merk de vogels naar mijn einder zweven.
Ik hoor de zee zijn verre dreungerucht
Neerwerpen op de stranden en mijn leven
Gaat vleuglend open, klaar voor nieuwe vlucht.

IV. Terugblik

I

Vraag niet of 't wondre land, onze aarde, nergens
Een oord als 't mijne heeft. Ik vond het hier
Nadat ik eerst te Katwijk op de pier
Menschstem en zeestem saam hoorde. Elders ergens
Vindt gij het ook. De aard geeft, na weinig vergens,
Oovral de schoonheid van het droomvertier,
En kunst van leven is niet anders schier
Dan dichtkunst: weinig toonens, veel verbergens.
Hoe schraal is 't land. Een zoom van zandige duinen,
Waarop het helmgras wuift, de besdoorn stekelt,
Alleen in 't voorjaar de gekweekte tuinen,
Slooten en paden waar het vorscht en krekelt,
Twee kleine dorpen en de horizon.
Zoo kunt ge 't zien. En dan de zee, de zon...

II

Kindren zijn mensen die ons toebehooren
Tot zij zichzelf of vreemden te eigen zijn.
Steeds andre strofen en een zelfd refrein,
Zoo de geslachten. En ons diepst bekoren
Is altijd weer de wissling natesporen
Van eenheid in verscheidenheid, de lijn
Te volgen van dat eindloos mijn en dijn
Waar, ongewijzigd niets en niets verloren,
Een norm door de verschijning heen schijnt gloren.
O wondre norm, die van twee wezens stamt...
Of hebben beiden die elkaar omwonden
Eén norm gezien, één norm in zich gevonden,
Die nu verborgen in hun afkomst vlamt?
Wordt waarlijk de Eenheid in elk kind geboren?

III

Mijn jeugd, gebonden aan de stad en straat,
Aan donkre kamers door bedrijf omringd,
Had van uw vrijheid die hier zingt en springt
Niets, noch ook 't opene van uw gelaat.
Een grijze idylle die zich niet verstaat
En waarin leed aldoor het licht doordringt,
Zoo leefde ik, maar een hart door stilte omringd
Hield met gedroomde grootheid stil beraad.
Uit boeken voedde ik in mij het geloof
Dat ik zoo was, zoo zijn wou, als diè held,
Diè heilge, en niet de lust aan woorden riep,
Wel minst aan verzen, 't vuur dat in mij sliep
Tot vonken, maar de wil, voor woorden doof,
Werklijk te worden wat als droom zich spelt.

IV

De wereld die me als kind omving, dat Boek
Waardoor de Aartsvaders togen, de Profeten,
Waar Jezus leerde naast een bron gezeten
Of bij belastingvaarders op bezoek, -
Waar Jezus stierf - en vreesde alleen de vloek
Van godverlatenheid - de heemlen reten
Uiteen, de bergen en de graven spleten,
In de oude tempel scheurde 't hangend doek, -
Dat Boek, die Wereld, is het beeld gebleven
Dat mij beheerschte: ik ken geen andere aard
Dan waar profeten gaan, geen ander leven
Dan waar de wijze aan bron of in kantoor
De toekomst draagt voor 't onverwend gehoor,
Geen tijd dan stormtijd die geen tempels spaart.

V

Gij moogt glimlachen om mijn jeugd, maar 't wappren
Van de oude vanen sloeg mij zoo door 't hart
Dat ik gewenscht had als een keltisch bard
Een harp te stemmen in 't gewoel van dappren.
Dan hoorde ik weer omhoog de wimpels klappren,
De zeilen bolden en de volle vloot
Toog met gejuich door 't schuim en bracht de dood
De tragen, zege voor de stoutre en rappren.
Als ik dan ook het dundoek zelf niet voerde,
Mijn huis kaal stond als de bevolking vlagde,
Dan was 't uit schaamte. Wat zoo diep ontroerde
Hooft niet, bij feesten die onze onmacht streelen,
Voortaan als ijdele kleur en roemloos rag de
Huizen te tooien waar wij zielloos spelen.

VI

Toch is uw spel mij liever dan de daden
Van volken die gelooven dat zij strijden.
Wij leven lang niet in die bonte tijden
Toen voor hun stam en land de besten baden.
Zij die in de open dag van heden traden
Gevoelden dat zij hart en denken wijdden
Niet aan hun volk, van ander volk gescheiden,
Verdeeld in doelen waar ze elkaar door schaden,
Maar aan de heele wereld. Mijn gedachten
Zijn zoo geworden dat ik al mijn hoop
Gesteld heb op het ongestoord verwachten
Van de oogenblik dat allen in één doop
Van hartelijke gemeenschap niets betrachten
Dan willige dienst, die elk geschil ontknoop.

VII

Ik heb, daar de oorlog woelt, met ongeveinsd
Geluk, van dag tot dag, dit boek geschreven:
Sonnetten, door niets anders me ingegeven
Dan door de vrede die zich in mij peinst.
Stof van gedachten zacht tot woord gekleinsd,
Tot maatvol vers dat zonder tegenstreven
De wet volgt, die gestreng en mild, ons even
Rijk maakt aan vinding als hij binding cijnst.
Won ik mijn vrede uit strijd? Laat mij *dit* zwijgen.
Wat is vrede anders dan de zee na storm.
Maakt het wat uit hoe diep nog wrakken dreigen,
Of ginder 't strand veranderd is van vorm?
Mijn zee ligt stil. Ik heb alleen zijn hijgen
Gehoord in nachten die geen stem verkrijgen.

VIII

Ik liep het duinpad door de koude straling
Van winter, en mijn geest was vast en helder.
Geen lichaamspijn, noch zorg die leedvermelder
Verhinderden de strenge en blijde staling
Die iedre vlugge stijging, snelle daling,
Mijn spieren deelde. Ik dronk de klaarheid in
En zocht vergeefs in mij een diepre zin,
Een vormenrijker inhoud ter vertaling
In woorden, dan alleen dit eene gaan,
Dit eene zijn, die loop van enkele uren
Door duin, langs zee. Ik droeg alleen 't bestaan
Van schittrende wiskunstige figuren,
Maar levend. Want hun starre vorm bedekte
Al de gedachten die mijn hartslag wekte.

Samenspel

Mijn roosblad!

Als ik het zoete koel van rozebladen
Laat barsten op mijn lippen en nochtans
Mijn hart laat wijlen in de stille glans
Waar zimbekoringen niet binnenglippen,

Blaam mij dan niet: mijn ziel is zoo gebouwd
- Zoo een viool - dat al haar donkre tonen
De geesten blijven die haar cel bewonen,
Ook als uw hand hen opstreelt uit het hout.

Mijn roosblad! - Ik begeer niet meer te voelen
Dan juist uw teerheid, juist uw lippen-koelen.

De drievuldige vorm

Ik woonde een koning in een schoone wereld,
Maar in mij woelde aldoor een wreed verlangen
Naar altijd anders ongebonden leven
Dat ik daarna mocht binden tot gestalte.
En om de wissling en 't vergaan van tijden
Doortoog mijn vreugden een aanhoudend klagen.

Een ondertoon van droef en woordloos klagen
Welde in het lied dat rees naar de open wereld,
Blijmoedige zang door lichte en donkre tijden.
Een onderstroom van onverlost verlangen
Dreef tot de knieën meê om de gestalte
Waaraan mijn lust zichzelf genoot en 't leven.

Toch was de blijdschap om 't geschapen leven
Dat zich geheel kon zien in vreugd en klagen,
Onsterflijk als het blonk in de gestalte,
Zoo klaar en zeker dat ik nooit mijn wereld
Wou laten, 't onverzadigbaar verlangen
Verwees naar andre ruimten, andre tijden.

Een kader trok ik heen om de eigen tijden,
Een omtrek schreef ik voor aan dit mijn leven,
Een vaste vorm omving de golf verlangen
Die maatloos oprees vol van nacht en klagen,
Mijn hart verlatend, hunkrend naar de wereld
Waar zij alleen kon leven als gestalte.

En vorm na vorm, gestalte naast gestalte,
Stond in dit eene kader van mijn tijden
Dat zelf gestalte was en vorm van wereld,
En in die wereld enkel liep mijn leven,
Zoo blij en krachtig dat ik nooit kon klagen
En schijnbaar nooit het leed droeg van verlangen.

Maar als een zee diep in mij bleef verlangen,
Meedoogenloos, een hater van gestalte,
- Zoo scheen het soms in pijnlijk-bitter klagen -,
Een hand die kloppen leek aan grens van tijden.
Dan zwol mijn afgrond uit naar ander leven,
Naar ongekende en bandenlooze wereld.

Temidden van mijn vormen-rijke wereld
Gelijk een zuil van lava rees verlangen,
En juichen deed ik om 't ontbonden leven

En niet een oogwenk dacht ik aan gestalte,
Maar zag het eind van mijne en alle tijden
En in een feest van vuur het eind van klagen.

De vlammen laaiden als het laatste klagen
Van de eindlijk uit haar ban ontslaakte wereld,
Een andre dan behoorde aan de aardsche tijden.
En als een droom die vlood zag ik verlangen,
Een in de lucht ontluikende gestalte -
Fata morgana - spiegeling van leven.

Onwerkelijk waar, waarder dan alle leven
Benam het de adem aan elk menschlijk klagen,
Maar in mijn hart weerklonk 't: o blijf gestalte!
En doodstil in mijn morgenkoele wereld
Bleef die gedaante, een stofloos-klaar verlangen
Boven het stille en vaste gaan van tijden.

En niet verging ze, want in taal van tijden
Behield ik dit als ieder vorig leven.
Mijn woorden werden de afdglans van 't verlangen,
Het lichaam van het eertijds woordloos klagen,
Een in mijn zang eindloos geklonken wereld,
Een onvergankelijk durende gestalte.

En vorm naast vorm, gestalte naast gestalte,
Trok haar de vormenrijkdom die de tijden
Geschapen hadden in mijn zichtbre wereld
Mee in zijn ronde, een deelpunt van mijn leven,
Een zoon van vreugde met in 't hart het klagen
Van, hoe vervuld, toch onvervuld verlangen.

Want eindloos, onuitspreekbaar blijft verlangen,
Het schreiend beeld in zon van sneeuwgestalte,
Een juichen diep doorruischt van droppend klagen,
En zichtbaar eeuwig woelt het door de tijden
Als de onderstroom van het geschapen leven,
Als donkre wilkeur onder heldre wereld.

Daarom is dwars door tweewerf zaalge wereld
De nood die drijft tot aldoor nieuw verlangen:
De bandeloze drang naar vormloos leven
Herschept zich tot noodwendige gestalte.
En al wat tijdloos scheen voegt in de tijden
De maatslag van zijn juichen, van zijn klagen.

De pijn van 't schepsel is dit troostloos klagen:
Dat altijd weer droom worden moet tot wereld,
Dat altijd weer de vastheid van de tijden

Iets overlaat van onvervuld verlangen,
Dat iedere liefde als moeder van gestalte
De bijslaap hoeft van het beheerschend leven.

De noodzaak van de smart doorsplijt het leven,
Geen zichtbre vreugd zonder verborgen klagen,
De blijdschap en het licht van de gestalte
Staat altijd boven de afgrond van een wereld
Waarin de dreiging joelt van 't luid verlangen
Naar wankling van de schoongevoegde tijden.

Sluit om mij heen uw ring, volbouwde tijden,
Gij zijt de sterk-bemuurde tuin van 't leven,
Het zichtbre deel van 't ongepeild verlangen
Dat nacht en dag mij zuchten deed en klagen.
Doch niet zijt gij alleen geheel de wereld:
Diep in mij dringt een andre naar gestalte.

Een andre volheid werd als gij gestalte,
Zij 'hoorde u, maar gij haar, en door de tijden
Gaat gij tezaam als dubbel-eenge wereld.
Geboorne uit menschen zijt gij saam ons leven.
Nochtans welt in ons het verborgen klagen,
Na al 't verlost een onverlost verlangen.

Verlossing zoekt aldoor in ons 't verlangen,
En telkens weer verkrijgt een golf gestalte.
Dan blijft er na een onbedwingbaar klagen,
Het fel verlangen haat de vaste tijden.
Het stijgt: ook dat vindt duurbre vorm van leven,
Maar diepste nood in ons verlost geen wereld.

Doch nooit ook, wereld, dooft ge in mij 't verlangen
Dat ik in 't leven zien moge een gestalte -
Die meer dan tijden is en vrij van klagen.

La nouvelle Héloïse

Julie d'Étanges, door Saint-Preux bemind,
Die zich hem schonk, maar kon de deugd niet haten
Die in haar geënt was en de plicht niet laten
Die teedre kindren aan hun ouders bindt, -

Hoe streed ze, en wist het web dat Noodlot spint
Als park te zien waar de aangelegde straten
Tot arbeid noodden die een volk zou baten, -
Hoe hoopt ze of zóó haar hart vertroosting vindt.

Maar 't arme hart, door liefde eenmaal bevangen,
Wendt vruchtloos zich tot deugd, staat af, misleidt
Daaglijks zichzelf en hem die ze aan blijft hangen.

Vergeefs: als plotsling haar de dood bevrijdt
Bevrijdt hij ook haar ongebluscht verlangen
Dat ze eindelijk, in haar laatst bericht, belijdt.

Mijn meester

Staat gij niet achter menselijke aangezichten,
Mijn lieve meester, als een nieuw gelaat
Dat heenschijnt door het oude? En zijn de trekken
Waar droomgelijk we uw wezen door ontdekken
Ons hart niet dierbaar als de dageraad
Voor wie begeeren dat de zon zal lichten?
Ik wil mijn oogen op uw oogen richten,
Maar weet niet waar gij zijt:
Vandaar mijn droef schroomvallig dolen;
Gij, op uw eigen tijd,
Zendt als een lichtstraal diep in duistre holen
Het teeken van uw tegenwoordigheid:
Wij heffen 't hoofd, wij volgen zijn geflonker,
En zijn door u verlicht, al staan we in 't donker.

Wat baat het of wij dan de handen heffen
En ons verliezen willen in die gloor!
Wie zal door 't zichtbre aan het verborgne raken?
Zoo is in 't bouwsel van de menschespraken
De heele menschheid oog en mond en oor,
Gij kunt als één spreekt haar geheel beseffen,
Maar wilt ge in ééne mensch de menschheid treffen,
Dan glimlacht die en vraagt

Of hij geen waarde heeft, hem eigen,
En die geen ander draagt,
En of van u hij hoogre rang kan krijgen,
En wie gij zijt die hem te kronen waagt.
Gij staat beschaamd en voelt dat ieder wezen
Zichzelf wil zijn en niet als soort geprezen.

Ook niet als godheid. Schoon een godlijk luchten
Door zijn gelaat en in zijn leden blinkt,
Schoon oog en woord iets hemelsch openbaren,
Blijft hij een mensch en wenscht zich vrij te waren
Voor schijn die hem in zilvren harnas klinkt
En ongenaakbaar vieren doet en duchten.
Een mensch met andren zal hem warm omzuchten
Hun adem, lach en traan,
Hij wil met hen in sterk ontberren
Door donkre of helle laan,
In hoop en vrees, verrukking en begeeren,
't Geheimnisvolle woud ten einde gaan
Waarin hij saam met andren werd geboren,
Dat hij verlaat en heeft hen niet verloren.

Nochtans zijn droomen. Als twee menschen wanen,
Gelokt door beeld van mensch die nog niet werd,
Het te zien wenken uit elkanders oogen,

En storten door onpeilbre drang bewogen,
Naar spiegling reikend uit weerzijdsche vert,
Elkaar in de armen, zijn de graagverganen,
Uit de enge grenzen die hun vaart bebanen,
In onpersoonlijk heil, -
Dan zijn zij menschheid voor elkander,
Hadden hun zelfsheid veil,
En vormen meê de slingrende meander
Die stijgt door tijden, trappenwijs en steil.
Hun droom drijft heen, maar in de erinring blijven
Geslachten liever hun dan de enkle lijven.

Zoo ook als menschen in elkaar zien wonen
Machten die meer dan enkling of geslacht:
De matelooze vaart van 't Al besturen,
In kleine vonken de onuitbluscbre vuren
Waar geest en wereld door zijn voortgebracht,
En noemen dezen de onverganklijk schoonen,
De goeden, grooten, inhebbers van tronen,
Waarvoor de ziel beschaamd
De vleuglen saamvouwt, willen bevend,
In drang die niets beraamt,
Zich werpen als in gloeden, overgevend
Hun gloed aan een die alle gloed verzaamt,

Dan zien zij goden, en 't is zwaar te scheiden
Tusschen de god en mensch, zoo één zijn beiden.

Toch zijt gij één, onzichtbre, en ongescheiden
Verschijnend keert ge aldoor weer tot uzelf,
Gedaantloos en onkenbaar, nauw begrepen,
Gevoeld nochtans als in geen vorm benepen
Naamloos geheimnis: hoe ik tast en delf,
Ik kan niet anders doen dan voorbereiden.
Ik kan niet anders doen dan beeld van tijden
Bootsen of gij dat waart.
Ik kan niet anders dan u droomen,
Uw afdans zien op aard,
En zeggen: zie, mijn meester is gekomen,
Hij is mijn droom, hij heeft zich geopenbaard.
Zoo ben ik blind en ziende en wacht op oogen
Die enkel u als Eene aanschouwen mogen.

Van lijden

Eén ding is dat ik niet versta:
Het lijden.
De liefde redt mij voor en na
Van 't lijden.

Ik weet dat ik niet veilig sta
Voor 't lijden,
Maar die ik liefheb slaat mij ga
In 't lijden.

Ik bid inwendig om genâ.
Van 't lijden,
Maar als het nooddoet zeg ik ja
Naar 't lijden.

Sterven

Zwijg maar. Ik weet. Ik beluister altijd uw gedachten.
Waren het koekoeken die in het griendhout lachten?
Was het de blikkring van zon op de stroom die mijn zinnen
Plotsling verwarde? Of schoot me een vertelsel te binnen
Van een fluitspelende knaap die de landen doorreisde,
Tot hij, staande onder een galg, op eenmaal vergrijsde,
Voelend de strop om zijn hals en de zonnevonken
Ziende op het water? De roode dorpsdaken blonken,
Zangkam van volk uit de verte, en geklop van werven.
Blauw was de hemel en straalde, en hij moest sterven.
Zwijg maar. Ik weet: wij bezitten niets dan dit eene.
Wie heeft het leven niet lief! En ge wenscht dat ik weene?
Niet zoo dwaas! Omdat ik mijn ziel heb verloren
Juist aan dat eene, kan ik niet anders dan hooren
Naar het inwendig gezang van ons tweeër vreugde.
Dronken ben ik, als een die wijnen teugde.
En - wij bezitten elkander. Wat zou de wereld
Zijn zoo ze niet door mijn ooglicht werd overpereld.
Al ons tezamen beleven is in ons geteekend.
Zal het ooit einden? Een dwaas die bij uren reket.

Nochtans - luister! - wij hebben een donker vermoeden
Dat wij bijeen behóóren: als wilgeroeden
Wuivend in blauwe lucht, omlaag verbonden.
't Oppervlakspel van ons leven heeft wislijk gronden.
Ik duik omlaag, lief, of ik u verlaat:
In heldere afgrond groet mij uw gelaat.

De geschonken kracht

Mijn kracht ligt niet in daden,
Ook niet in 't sterke denken,
Alleen in de genaden
Die mij de goden schenken.

Zij gaven mij 't verbeelden
Van wat wij donker voelen:
De klare en zichtbre weelden
Na zoet en smartlijk woelen,

De droomen, de gedachten,
Die ruikerwijs gebonden
Mijn dagen en mijn nachten
Doorgeurd om hen doen ronden,

De saamval van geluiden,
Het spel, het licht, de glanzen,
Het halfverholten duiden
Van vrije maatkadanzen

Die los de sluiers lichten
Waaronder zinnige leden
En raadslige gezichten
Hun schemerschijn verbreedden,

Het slingren, winden, vlechten
Van woorden tot gierlanden,
En daarin andre hechten
Die vuren, flonkren, branden,

En sterren zijn die oogen
In peilloos lokken wenken
Naar blauwe hemelbogen
En de ethers die hen drenken,

Waar ze in het ongemeten
Mij vinden die hun zielen
De wereld doet vergeten
En meê om 't midpunt wielen

Dat alle heemlen, zonnen,
Gedaanten, vormen, gronden,
In één vaart houdt gesponnen,
Gewenteld en gebonden,

Zee van bezielde lijven
Waar we eindloos in verzinken;
Eén blijven en één drijven,
Eén stormen en verblinken.

Mijn kracht is niet de mijne,
Hij is mij rein geschonken,
Hij schijnt, tot hij verdwijne,
Hij maakt mij klaar en dronken,

Hij is zoo uwe als mijne,
Hij is het staag verkeeren,
Hij donkert, tot hij schijne,
Hij is het diepst begeeren,

Hij zal mij nooit verlaten,
Ook als het lichaam weigert;
In de eens begonnen maten
Stort hij zich voort en steigert

Temidden van de menigt
Die komt om mij te ontvangen;
Hij is die 't Al vereenigt:
Hij 't nooit verzaad Verlangen.

De schaduw

Gij weet wel dat ik dit begeer
En geen ding meer:
Mij uitien.
Ik kan de volheid die ik ben,
De wereld die ik in mij ken,
Voor andren niet versluiten.

Een aandrift doet mij als een bron
Van nacht naar zon
Verstroomen.
Mijn golf als zij aan 't licht zich paart
Schijnt meest mij om de spiegling waard
Die lijfloos is als droomen.

Ik ken er u, gij kent er mij,
Gebonden, vrij
Bewegend.
En iedre trilling wederzijds
Wordt, eer ze sterven kan, bereids
Met weertrilling bejegend.

Toch blijft uw lichaam, blijft mijn diep,
Hoe luide 't riep
Of straalde,

Bij elk in ongedeeld bezit,
En niemand die het lot verbidt
Dat zóó zijn erf ompaalde.

Wij spreken van ons eigen uit
Het woord dat duidt
En teekent,
Maar 't blijft ons eigen en wordt stom
Voor wie zijn beelding als een som
Van pond tot penning reket.

Als schaduw die op witte muur
Verborgen vuur
Doet kaatsen
Van voorwerp dat verborgen blijft,
Zóó wat uit uwe en mijn ziel drijft
Naar zon-beschenen plaatsen.

Goden en grenzen: het tweede boek

MYTHEN

Mythen

I

Late lente

I

Meidag

Hoe nabij,
Hoe als eerst,
Glanst het boschje en straalt de wei,
Schalt de leeuwrik die met zang de lucht beheerscht.

Zorgenvol
Liep ik uit,
Eer ik 't wist kwam Lente en zwol
De oogen vol met groen me, de ooren vol geluid.

Wie bleef jong?
Wie werd oud?
Lente lachte en *mijn* hart zong
De eigen tonen over die ze een knaap vertrouwt.

II

Het jonge groen

Al dat jonge groen
Als een koele zoen
Op mijn oogen...
En mijn hart bewogen
Zooals toen...

III Heimwee

Tranen die ik nooit
Toeliet uit te breken,
Wat heeft nu mijn hart ontdooid,
Deed mijn oogen weeken,
Dat ik 't lachen van de Lente niet
Kan ontmoeten of gij vliet
En ik durf niet spreken
En ik weet geen lied?

Is het altijd zoo
Als het scheidings-uur
Nadert en Natuur
Zendt als laatste boê
Haar verrukkelijkste Lente,
Dat wij spraakloos staan,
Leeg van wereldsche gewente,
En als sneeuw voor zon vergaan?

Of verbeidt mij nog
Na een jaar van bitter klagen
Blijdschap rein van elk bedrog:

Naakte, uit smart ontbonden dagen,
Die mij schreien doen van vreugd
Om 't hervinden van mijn jeugd?

Ach, wat anders drijft ons dan
Naar de diepe bron van tranen
Als het hunkren uit de ban
Van de later-jaarsche wanen
Naar die korte tijd terug
Die zoolang scheen in 't gevoelen -
Afgebroken scheen de brug,
Aldoor verder reikte ons doelen,
Nochtans hopen wij van 't eind
Jeugd die dan niet meer verdwijnt.

Anders is ons schreien niet
Dan de zielsverrukke blik,
Die met plotselinge schrik
Als hij om zich lente ziet,
Daarin de innerlijke erkent
Die zich nooit heeft afgewend
Van het hopen zich te vinden,
Zich van de omgroei los te winden
Waar de wereld voor een tijd
Haar mee bond tot sterfelijkheid.

Tranen breken uit, en zwijgen
Schijnt het eenige gewin
Dat wij uit de ontroering krijgen -
Zaligheid, bevrijd van zin.
Tot de vreugd zelf ons weer geeft
Woorden waar een ziel in leeft.

IV**De diepe bron**

De lente is in mijn hart,
Ik kan er niet van zwijgen.
De bron lag toegespard,
Toch bleef het water stijgen:
De lente is in mijn hart.

Het huis was zwaar gebouwd,
Zijn steenen muren wogen:
Een donker kloppen stouwt
Vergeefs aan vloer en togen:
Het huis was zwaar gebouwd.

Maar diepst verholen bron
Drong onweerstaanbaar boven:
Het nat daar geen op zon
Doorwatert alle hoven
Uit diepst verholen bron.

V**De spiegel zelf**

Gij nadert mij en spiegelt u
En dacht ge waart een kind van nu,
Maar ziet uzelf als eeuwigheid,
Als naakt en rein en vrij van tijd.

Gij schreit en wilt niet dat dit beeld
Dat uw toevallige schoonheid heelt
En niets is dan uw blijvende aard
Door mij als 't uwe wordt bewaard.

En zegt: is niet een spiegeling
In waarheid een vergankelijk ding?
En zóó vergankelijk ben ik ook:
Een bloem die even openlook.

Waarom dan laat gij me enkel zien
Wat ik niet ben, wat ik misschien
Wanneer ik dood ben eens zal zijn:
Een onvergankelijke schijn?

En ik: gij hebt wel nooit bedacht
Dat niemand met meer recht die klacht
Zou kunnen slaken dan ikzelf.
Ik zoek u vrouw, ik vind u elf.

Ik ben geboren met die ban
Waarbuiten ik niet treden kan.
Ik smacht naar menselijke min
En zie alleen de mythe erin.

De mythe is in me als breukloos glas:
Zij spiegelt zich in al wat was,
In al wat is en toont elkeen
Het beeld aan hem en haar gemeen.

Zij maakt de tuin tot paradijs,
De wereld tot een vreemde wijs
Waarvan het hart de zin verstaat,
En toont in mensen 't godsgelaat.

En al wat toeval heet, valt af,
Als duivel of als aas voor 't graf,
Waarheen zij schouwt; maar iedre groei
Straalt voor haar oog in duurbre bloei.

Zij is mijn Lente: ik heb om haar
Wreed getrotseerd herhaald gevaar
Van mijn lichamelijke dood,
Tot zij mij heel in de armen sloot

En sprak: zie nu, geen schepsel leeft
Waarnaar uw hart niet smacht en beeft,
Maar allen hebben iets van mij,
Dat en niet anders, neem ook gij,

Zoodat wie meest van mij bezit
Meest u behoort. Alleen nog dit:
Geen enkele mensch hoort andren heel:
Elk heeft aan de andre als aan mij deel.

Zoo zij. En nu staat midden-in
Mijn hart die Lente, en ik begin
De wereld als een deel van haar
Te zien, zoo naakt, zoo schuldloos klaar.

En gij staat voor me en wilt er zijn
Nog bloeiender dan dit festijn
Van onvergankelijke vreugd
Dat u omarmt. Een eeuwge jeugd,

Schooner dan uw kortstondige praal,
Schijnt door uw wezen, zendt een straal
Van blijdschap door uw oogen uit,
Uw leden zijn een golf, die sluit

En opent de geheimenis:
Begeerte die een geven is,
En als een kussen, nu 't heelal.
Beweegt onder uw harenval,

Zijn landen en de groote zee,
Alsof er lokkende vergleê
Een meermin naar het flonkrend diep -
Hoor hoe zij riep, u riep, mij riep...

Maar zie, de zee is klaar, de plek
In 't boschje is als een feestvertrek,
En op een omgeworpen stam
Gaan onze woorden als een vlam

Die heen- en weertongt door het groen.
Het schoppen van uw kleine schoen
Ontrust een hagedis: die schiet
Langs 't kleurge mos naar 't donkre riet.

Waarom is nu het duin zoo hoog?
Wat maakt de zee een groote boog
Van onafzienbre horizon!
En als een koning straalt de zon.

Ik weet niet wat ge nog begeert.
Mijn rijk is 't uwe. Zeewind keert
Zijn zilte lippen naar uw mond.
Wij staan zoo menschelijk gezond

En vol in 't leven: heel niet als
Gedroomde schimmen die met valsch
Gebaar en een verheven schijn
Zich goden huichlen die niet zijn.

Werklijk als wij is wel geeneen.
Zoo is mijn Lente. Als heerlijk leen
Gaf zij ons deze onsterfelijkheid,
Dit oogenblik, deze eeuwigheid.

VI**Pinkster in 't bosch**

Dit is die ware Heilge Geest
Die op een open boschplek woont,
Waar tot zijn jaarlijksch tempelfeest
Met bloesem iedre twijg zich kroont.

Ik ben geen winterlijk trawant
Van een verstarde en vormsche dienst,
Geen overrijpe herfstpassant
Met vrucht die beurscht op 't onvoorziens

Een zerpe rauwheid rinst mijn mond
- Zelfs is mijn zomer lang niet daar -
Maar iedre twijg die bloeit verkondt
Komst van het jaar, komst van mijn jaar.

* * *

Ik wist wel dat ik u zou vinden,
Verborgen boschplek in 't heelal;
Hier viel het zaad van westewinden
Achter mijn oostelijkste wal.

Nader dan eerst, maar toch in 't oosten,
Ontluikt juist zulk een paradijs
Als door de erinring ons bleef troosten
Op de aldoor westwaarts gaande reis.

Zoolang die Hof de liedren melden
Die in haar jeugd de wereld zong
- Galm uit de harten van haar helden -
Wordt uit het oost de wereld jong.

* * *

De bloesemtwiig en niet het zwaard
Zal, scepter, 't nieuwe rijk besturen.
Wij hebben 't in ons hart bewaard,
Nu zal het zichtbaar staan en duren.

De Heilge Geest stroomt af en aan,
Hij is een koele gloed van vuren,
Die alle talen doet verstaan
En spreekt uit duizenden naturen.

De Heilge Geest is overal.
Hij waait een storm op alle muren.
De volken lachen bij hun val,
En handen reiken de geburen.

VII**Zielsdrang**

De late lente bracht de bloei
Van vroege bloemen, trage boomen
Op eens tezaam tot zulk een dag
Als schaars voordien de wereld zag,
En geuren die door loovers stroomen
Vervingen wind die zuidwaarts woei.

Hoe heb ik vroeger niet geschreid
Als ik de voorjaars-fee ontmoette.
Haar jonkheid en vergankelijkheid
Bewogen 't woord waar ik meê groette.
Maar toch rees in mijn hart de kreet:
Hoè broos en teer, gij kunt niet sterven:
Het is een schijn als wij u derven:
Gij zijt! is 't zeeke dat ik -weet.
Nu schreide ik weer, maar om 't erkennen
Dat ze in ons leeft, dat ons geslacht
Van de aanvang haar heeft meegebracht,
Een ziel met toegevouwen pennen,
Maar die zij altijd onverwacht
Weer rept als wij hun vaart ontwennen -

Die zich in blad en bloesem toont
En in de vroege loofgewaden,
In voorjaars hemel en de zaden
Van schepslen waar haar geest in woont,
Doch die 't natuurlijke gebeuren
Niet hoeft, het aanziet als een kleet,
Waarboven zij zich op kan beuren
En dan eerst heel ons eigen heet.

Dan zien we om haar de wereld ronden,
Haar hoogten en haar diepe gronden
Verdwijnen voor de blik die zwijmt,
Maar 't naaste en verste blijft gebonden
Als aan het woord het woord dat rijmt.

De jeugd van alle tijden luistert
Naar tonen die de wijze mond
Van de oudste vindere heeft gefluisterd,
Naar elk lied dat ons niets verkondt
Dan 't bloeien van de hazelaren,
Pronk van kastanjes kandelaren,
En zoetheid die de meidoorn zond.

Daarom beginnen de gezichten
En liedren van verrukte vrouwen, -

Of zij verlangen in gedichten
Of zich verzadigen in schouwen, -
Altijd met lente: Pinkstergloeden
Zijn 't vuur waar zij hun hart meê voeden
En dat de wereld over brandt
En dat zij dronken van begeeren
Mee willen dragen in de sferen
Van een onsterflijk voorjaarsland.

Niets dan de lente en die volkomen!
Dat is de zielsdrang die de droomen
Van alle volken heeft bevuurd
Dat die door de eeuwen hen geleidden,
En alle vormen, alle tijden
Zijn niets dan déze vorm die duurt.

VIII**Aan de Mei-dichter**

Dichter die de Mei
In uw eigen jeugd
Hebt gezongen, -
Wist ge dat het trachten
Naar uw vliedende gedachten
U moest rukken uit de rei
Van de nieuw-begonnen krachten,
Pas ontsprongen
In de lente die ons altezamen heugt?

Of ge zint en denkt,
Onbenaderd wenkt
De eens door u omworven,
Schijnbaar, toen ge haar verstiet, gestorven
Ziel, die zich u wedschenkt
Als ge woordloos, moegezworven,
De oogen in haar oogen drenkt.

Balder kon haar niet
Zooals zij verdient beminnen:
Koning met de blinde zinnen

Zag hij niet het weidsch gebied
Waar zij introk en waar alle zonnen
Rondom haar opnieuw hun loop begonnen,
Anders dan de god op aarde ziet.

En zij lokte u en zij hoopte uw komen.
Maar gij zaagt
Aldoor verder uit naar buiten:
Wereld die het brein u kon ontsluiten,
Wereld die uit wil en wanen daagt,
- En ook zulke heeft een schijn van droomen -,
Doch de droom als kind in 't hart vernomen,
Deze hare wereld hebt gij niet bevraagd.

In de harten van de menschen
Die gij lief hadt, woonde zij -
De eenvoud van hun sterke wenschen
Was de trek van 't lente-tij;
Maar uw woorden trokken grillige grenzen
En daarachter gingt ge leeg voorbij.

Heele volken hief ze uit hun omnachting
En hun blik
Kent haar in een lachen van verwachting
En een aarzeling van schrik,

Doch uw hopen is verachting
En uw eerste vraag: doen zij 't als ik?

Keer! De Mei is daar!
Al haar jong bekoren
Hield zij, maar een dieper gloren
Bracht ze, uit werelden die haar behooren,
Mee, als 't nieuwe Wonder in dit warme Jaar.

IX**De boomen**

Jong en schomlend wuifde 't groen, het volle,
Maagdlijk in de koelte, een zwaargezwolle
Teelt van loover, blaadrend in de wind.
Maar toen stond het doodstil in de gloeden,
Heet en sterk, terwijl de vuurge roeden
Strienden uit het goud-doorlaaid gebint.

En nu weerlichten de kim verscheuren,
Verre donder ploffend openbreekt,
Gaat er stil en snel, als schuiflend speuren,
Fluistring door die volte, en 't is als spreekt
Een uit hen van zooveel duizend tongen:
Hoor, de zomer komt. Wij zijn de jongen
Die voor 't eerst hem merkten in zijn macht.
Zij die wij hier vierden is bedwongen
Door zijne uit haarzelf geboren kracht.
En ons verdre lot is zijn en dragen:
Vruchten zullen zwellen in de schoot
Die geopend lag voor zijn behagen -
Hoor, de regen! -
En de regen goot.

Tokklend eerst, toen raatlend. Groote droppen,
Stralen, en de donkre groene koppen
Schudden als ontzinden, diep gebukt,
Op een hoop gedrift, uiteengerukt,
Zoodat overal, langs loof, langs stammen,
Door de molmen die de grond beslammen,
't Nat een stroom wordt die de wortels drenkt.
En een zucht stijgt uit hun nacht naarboven
Met het zuigen dat de vaten spant,
Adem van getuigen, van gelooven,
Die naarbuiten welt door iedre wand,
En een dank verlaat de loover-schooven
Naar de onzichtbre Boom die neemt en schenkt.

II

Van hem tot hen

De weg van taal

aan P.N. van Eyck

Niets is overtuigend
Van de oergrondige gloeden:
Dat ze u blindend, zuigend,
In hun poel omwoedden,
Als de poovre woorden:
Stukgebroken scherven
Taal, die 't vuur behoorden,
En 't opnieuw verwerven
Nu gij ze opnaamt om een brug te smeden
Naar aan de oever mijn ontbonden leden.

Door die taal alleenig
Kan ik tot u dalen:
Steil de gang en steinig,
Blinkend toch de stralen
Die mij lokken, glijden
Tusschen voet en leuning,
Mij van angst bevrijden,
Stil doen staan in kreuning,
Tot ik neerkom in die helle kerker,
Me eindloos lichter voelend, eindloos sterker.

Want die lichtgedrenkte
Ronde, vormen-boze,
Die voorheen me al wenkte,
Spiegelt - wonderroze,
Aarde en hemel hullend
In haar bladervaagten,
Zich met ether vullend:
Hoogten, ruimten, laagten -
Nu niet langer uw alleene holte,
Maar van 't heel heelal de oneindge volte.

Anders niet dan de uiting
Maakt het eindloos ledig
Tot de oneindge ontsluiting.
Ik-die-Ik-verdedig,
Uit u en 't zal blijken
Dat ge uw oogen opent
Op de ik-boze rijken,
Iedere heining sloopend
Die de god belette een vorm te worden
En zichzelf te zijn in menschlijke orden.

Zie, ik zei: ik daalde.
Wist ik niet dat beelden
'T al te scherp bepaalde

Vaak vaagden of heelden?
Even goed was: rijzen.
Want dat kleine blinken
Dat ge omlaag leekt wijzen,
Waar ik heen dacht zinken,
Was niet anders dan het hoogste gloren,
Mensch geworden en dus nieuw geboren.

Als hij niet was

Als hij niet was wien ik gelijk wil zijn
Zou ik niet weten, in mijn pijn,
Waarheen te gaan. Hij is mijn trooster.
Hij maakt mij telkens weer gerust
Als hij de heete kolen bluscht
Van 't haatvuur op mijn harterooster.

Zijn oogen zijn zoo zoet en koel,
Ik staar erin met diep vertrouwen.
Van alle dingen die ik voel
Heeft, zachter dan de blik van vrouwen,
De zijne een reine spiegeling,
Die meer is, want zij is het wezen.
Ik kan er al de waarheid lezen
Waarnaar ik in mij vruchtloos ding.

Hij heeft een woordenloos omarmen
Waarin 'k mij eeuwig veilig weet.
Siddrend en vast is zijn erbarmen
Dat sterkend indringt in mijn leed
Zoodat het blijdschap wordt naarbuiten.
Ik ken mijzelf dan niet. Ik ben

Weer licht, maar met een nieuw bekoren.
Kon ik hem heel voor elk ontsluiten,
De wereld werd als nieuw geboren:
Elk had hem lief zoals hij hen.

Tot de nog jeugdigen

Gij die streeft en stijgt,
Jongen, blijden, sterken,
Gij die schreit en hijgt,
Broed van klauw en vlerken,
Gij die nooit tevreden
Met omlaag te treden
Stortte en u weer hief,
Hoe heb ik u lief!

Want ik heb mijn vlucht,
Want ik heb mijn schrijden;
Door de storm getucht
Tot weerstaan en mijden
Schijn ik, zacht of krachtig,
Altijd even machtig;
Maar uw tengre drift
Blijft me in 't hart gegrift.

Aadlaar, naar zijn horst,
Oud, voor 't laatst gestegen,
Oogt mijn trotsche dorst

Diep door luchtewegen, -
Trek dan gij uw kringen
Ras, met ranke zwingen,
Eens nog, duizendwerf -
Dat ik 't zie en sterf.

III

De konflikten van Hadewych

De konflikten van Hadewych

Edele geest, die 't grootste alleen begeerde
 En meende dat als 't vormenrijk heelal
 Geen brokkelstorm was die verband ontbeerde
 Maar één gestalte, een god, in eindloos tal
 Van deelen zich weerspieglend, gij dat Al
 Woudt liefhebben en met uw zinnen zuigen,
 In uw verbeelding zien, een mensch als gij,
 Hem in u leven, buiten u getuigen,
 Tot ge eindlijk een met hem, ja hemzelf zij, -
 Om dan in diepe en troostelóóze val
 Uw kleinheid kennend radeloos te buigen!

Als de onrust u doortoog, storm u doorwoelde
 Naar hem, die Eene, opdat hij u verscheen,
 Opdat lichaamlijk gij zijn lichaam voelde,
 Hem in u opnam en in hem verdween,
 Dan waart voor allen rondom u ge als steen:
 Gij haatte haast wie u van hem weerhielden
 En sloot uw oogen daar iets in u brak:
 Zij tergden uw gelaat als de onbezielden,
 Daar (dacht ge) in hún hart niet de pijlpunt stak.
 De pijlpunt van de liefde! Luid geweend
 Doorschokte uw leden daar beschaamd zij knielden.

Want zaligheid zoo groot als de uwe - waande
Ge - kon niet weggelegd zijn voor die schaar
Wie nooit de hartstocht rozige wangen taande
Of 't stralend oog brandde tot dof gestaar.
Had eene ooit lief als gij? - Doch traag werd klaar
Wat, trotsche en luide ziel, ge eerst laat geloofde:
Dat liefde, ook als zij 't Al dat liefde is geldt,
Niet één zich schonk, andren voorgoed zich roofde,
Maar, storm of glimlach, duizend harten zwelt.
Aan 't bloeiend hart is ze even openbaar
Als aan 't geschroeide dat haar bliksem kloofde.

Hongren en dorsten deedt gij naar het zoete
Vereenigd worden met uw hooge lief.
Steeds zocht ge de eene uur die er duizend boette,
Als hij aan 't hart u in zijn armen hief.
Zijn daden waren u als brief op brief
Waarmee hij u bizonder zich verkondde,
En als zijn bruid laagt gij voor hem bereid:
Maar telkens weer schrijnde u gelijk een wonde
De menschheid en haar arme menschlijkheid.
Gij saam met hem, waart jegens deze een dief?
Wee, want hijzelf doemde uw liefdloosheid zonde.

Tusschen uw trots vol liefde: aan hem te hooren
Heel en alleen, en 't wroegende gemoed:

In deernis en barmhartigheid verloren
 Een wisch te wezen onder menschevoet, -
 Tusschen die beide, en wetend dat de gloed
 Van zijn omarming u eerst dan zou heffen
 Als ge, arm, in zelfvergeten ondergingt,
 Raasde ge en trachtte 't zij welk hart te treffen,
 Daar toch elk hart voor menschart openspringt.
 Maar niet voor 't uwe. Uw hart dat toomloos woedt
 Naar Een, wekt vrees bij wie zijn hang beseffen.

Zaagt ge ooit uzelf? Spieglende in uw geschriften
 Besloot ge uw beeld. Daar zien we u altijd nog.
 Uw trots en sterkte die voorgoed zich griften,
 De kroon en mantel van uw zelfbedrog.
 Lucifer waart ge? Een vorst die de oorelog
 Aanvaardde met zijn leenheer, niet gedreven
 Door haat, maar liefde en vrijheid. Gij die noô
 Gedoogde dat uw heer deernis zou geven
 Aan mindren, minde hen daarna weer zoo
 Dat, schoon God zelf hen doemde, gij hen tòch
 Zalig woudt op doen staan in 't eeuwig leven.

Dat wist ge en klaagde u aan. De Liefde is wijzer
 Dan wij, bezont ge, en leeft uit liefde en haat.
 Zij heelt als balsem en zij wondt als ijzer.

Rechtvaardigheid haar naam. Wie dit verstaat
Wil nooit meer baten waar zij schijnbaar schaadt.
En nochtans trots dat hij uw daad niet wraakte,
En nochtans waan dat door uw sterke kracht
Gij de door hem gedoemden zaligmaakte,
Gij niet zijn wil, maar de uwe hij volbracht.
Geen schooner droom dan 't Al te zijn. Maar laat
Geen droomer meenen dat hij 't menschlif slaakte.

Trotscher dan gij heeft geen, ook tegen de Eeuwge,
De vrijheid van zijn geest verdedigd. Vrij
Zooals de vuurberg vrij is, die zijn sneeuwge
Top met het zwerk, zijn voet met de vallei
Vereenigt, maar 't inwendig gloedgetij
Wel één voelt met de aardmiddelpuntige gloeden,
Maar ook door die niet wordt ont-element,
Ontwerkljkt en ontwezend. De eeuwge vlooden
Van liefde, u slorpend tot uw stroom zich wendt
In hun stroom, schijnt gijzelf. Nochtans hebt gij
- Niet zij - voor menschljke omkeer u te hoeden.

Edelste geest, mensch die een god wou wezen
En nochtans mensch moest zijn: uw zoet konflikt
Ligt anders dan in woord en beeld te lezen
In 't diepe klagen dat uw stem verstikt;

Dat laait, een levend leed, en vast verstrikt
Door duizend windingen van sterk-bedwongen
Taalwijgen, gloeit en gonst en klankt en veert
En u verraadt, lijdende, duizend tongen
Behoevend wezen, dat maar één ding leert:
Gedachteloos heb ik in 't licht geblikt,
Gedachtenvol heb ik van 't licht gezongen.

IV

Het lied van de verlatene

Het lied van de verlatene

Verloren! Verloren! De Lente die schromer
Laaide op in de Zomer,
De Herfst trekt hem na met zijn natte geweld.
Ik hoor het geluid van zijn waaiende vaarten:
De bukkende boomen, de dorre geblaarten
Bestrooien met lijken het stuivende veld.

Ik staar op mijn hoogte en mijn dolle genooten,
De wolken, bestooten
Met schaduw de stad en haar torens vol galm.
Een mistoon doorscheurt het gelui van die klokken:
Een wroegende ziel in de worg van haar wrokken,
Een hoonende mond boven orglende psalm.

Ontbonden! Ontbonden! Mijn hart en zijn wonden
Verkonden als monden
Hoe 't wereldwiel rond hen, ontvelgd en ontspaakt,
Zich wrakkig verloor in chaotische ruimten
En hoe een ontketende zee haar gepuimten,
De onvruchtbare, rijzen doet, porig en naakt.

Ik roep om een ster die mijn wereld zal binden,
Haar stralen zal winden

Als wegen door 't Al en mijn hart in hun kreis.
Want nu als een doode doordrijf ik de streken
Waar niemand regeert en het doellooze breken
Van golven mij wentelt op weglooze reis.

Verlaten! Verlaten! En gij gaat uw straten,
Verdwenen Gelaten,
Waar in ik, al toont ge u niet langer, geloof.
Uw straling, uw kracht, en de vaart van uw zonnen
Herhalen nooit eindend uw nimmer begonnen
Lof van het Onnoembre; maar *mijn* oor is doof.

Ik buig mij, ik sluit mij, de leden gevouwen
Als baarsel van vrouwen
Zoolang het in donker nog wacht in hun schoot.
Ik hoor weer aan u, o getrouwste van allen,
Mijn Moeder, - ontvang me, ik wensch u te vervallen
Waar 't leven in rijpt, en zij noemen u Dood.

V
De beoordeelaar en de dichter

De beoordeelaar en de dichter

DE BEOORDEELAAR

Dring in uw binnenst door en vind er branden
De strenge wil, de bloedrijke geboort,
Die niet beschaduwd wordt door zichtbre wanden,
Maar, fakkel zelf, het huidrig ruim doorgloort;
Soms stil, een vuur, in kern-vaste volending,
Doch dat aanstonds met plotse en snelle wending
De duisternissen in zijn gloedmuil smooit.

Laat het zijn vaart. Bind niet in de eigenwillige
Kanalen van uw geest zijn spel tot grillige
Beduiding naar uw eigen speelschheid vergt.
Er is een wijsheid die wij liefst niet weten,
Een al te klare die geen droom verbergt.
Geef, dichter, ons uw zichtbre zelfvergeten,
Niet het begrip dat minder leert dan tergt.

DE DICHTER

Zijn niet die beiden zoet in 't woord verbonden,
Mijn smaler: de ademklank en 't klaar begrip.
In 't eene beeldt het brein zijn vaste vonden,

In de andre is 't bootsen van de ontroerde lip,
 De schal en schuiving onder 't hol verhemelt,
 Spierslag, en stroom die 't bloed door de aadren wemelt,
 Rug die zich recht en de gewelfde rib.

Als een orgaan, ertsvast, toch vol beweging,
 Zijn wij geschapen en elke eerbiedpleging
 Naar 't onuitspreekbre - want zulke is ons dicht -
 Getuigt van leven, droomvol en verheven,
 Maar ook van wet en ingeboren plicht.
 Eén is van 't zeevlak het weerfonklend beven,
 Eén de ebbe-en-vloed-macht die de golven richt.

DE BEOORDEELAAR

Hoe loof ik 't uur dat wij tezamenkwamen!
 En 't wonder is dat ik het wonder prijs
 En gij de klaarheid van bekwame namen,
 't Vererfde woord en de onverbreekbre wijs
 Waar de overleevring menschlijke geslachten
 Aan bond: gij, dichter, richtende gedachten,
 Ik, denker, droomen op hun dwaalsche reis.

Kan 't zijn, mijn vriend, dat we in elkaar beminnen,
 Mijn klaarheid gij en ik 't onpeilbre zinnen
 In u, die roes die in gestalten spreekt

En die ik nooit ontleden kon noch splijten,
Die voor mijn oog in neevlen zich versteekt
En als ik wild hem aan het licht wil rijten
Zich op mijn botte brein door duizling wreekt?

DE DICHTER

Ik zeg u meer. Gij hebt ons zoo gescheiden
Dat gij me ontmoeten kondt gelijk een vreemd.
Zie nu terug en vraag wie van ons beiden
Ooit een ontbeerde die naar de andre zweemt.
Het zoete wonder heeft zich zoo verwonden
Van de aanvang, toen een god ons schiep, dat gronden
Noch reednen reiken waar het oorsprong neemt.

Konden wij ooit onszelf zijn, gij begrijpen,
Ik uit mijn scheemring tot gedaanten rijpen,
Als de andre niet nabij was: vorm of stof?
Gij begrijpt mij, ik schep ùw beeld, mijn ziener!
Uw lichaam ik, mijn licht! Wat maakt het of
Ik u mijn meester noem, gij u mijn diener,
Daar we één Monarch zijn in eenzelfde hof.

DE BEOORDEELAAR

Uw stem en mijne strenglen door elkander,

Uw zoete en warme omarmt mijn helle toon.
En 't is me of elk van ons van aard verander
Als groeide een vader tot zijn eigen zoon.
Geheimen komen in mijn geest tot klaarheid,
Uit de uwe blinkt de regelrechte waarheid
Terug als ondoorgrondelijk en schoon.

Zooals van twee verscheidene naturen
De lichamen elkaar als tweeling-vuren
Ontvangen tot onscheidbre dubbelgloed,
En lust van de een door de andre wordt genoten,
Zoo stortten wij tesaam: gestalte en vloed,
Voortaan in 't woord gesloten en ontsloten,
Ontzondigd van ontzinnende overmoed.

DE DICHTER

Wij vonden saam van alle wondren 't wonder:
De liefde die ons aan onszelf ontheft.
Alleen als zin noch geest zich verbizonder
Wordt in hun eenheid de eeuwge Droom beseft.
Voor de andere elk en saam voor 't ééne Wezen
Dat in ons werkt, dat in ons werk laat lezen
Zijn werk dat alle menschwerk overtreft.

Want zoo in de aanvang een onzichtbre vleugel
 - Zijn eigen aandrang en zijn eigen teugel -
 Leven bracht in de chaos, en dat viel,
 Als godlijkheid aan eigen grens gebonden,
 Door alle sferen, dan heeft iedere ziel
 In zich die saamheid die wij samen vonden,
 Als klein rad wentlend door het groote wiel.

DE BEOORDEELAAR

Eerbied bevangt me. Uw hand schuift heemlen open
 Waar ik alleen het aardsch verbeelden zag.
 Uit grotkristallen waar de wanden dropen
 Verbeeldde ik mij de luister van uw lach.
 Gij heft hem ginds. Neem me op in uw omarming!
 Ik wil wel zijn als gij. Maar o, ontfarming!
 Niet als gelijke die u meestren mag.

Meester gij mij! Gun mij van zon tot zonnen
 Uw vaart te volgen! Eeuwge stralen bronnen
 U tegen en ik kan niet anders doen
 Dan ademloos het vonkend vuur te meten,
 Te reiken naar de ring rond uw plantsoen,
 Die aldoor wijkt als ik hem meen te weten,
 Ik blind door 't licht als 'k mij te zien verkoen.

DE DICHTER

Zwijg stil. Gij zijt een zuil. De heemlen rusten
 Op u. Zoodra gij de armen van u spreidt
 Steunt ge de wanden van 't heelal: de kusten
 Van de planeten liggen wijd en zijd
 Gestrooid tusschen uw vingers en uw haren.
 Als wij niet saam de oneindige wereld waren,
 Wat zou ze zijn dan schuim, leegte, ijdelheid.

Al wat ik denk zijt gij. Al wat uw oogen
 Aanschouwen, ben ikzelf. Heel dit bewogen
 Heelal, toch vast gegrond, zijn gij en ik.
 Wij leven 't, zijn het: talleloos de lijven
 Waarin we ons toonen: maatloos het getik
 Van de uren, eeuwen, dat wij zijn en blijven:
 Eeuwigheid, zegt de mensch; wij, Oogenblik.

DE VEREENDEN

Toen was er stilte. En toen, uit de orizonnen
 Die geen kon zien, luidde er een stem: aanschouw
 De twee Vereenden die mijn vrede wonnen.
 Toen leek 't heelal een zee, en boven 't blauw
 Van golven die zich stil en stralend beurden

Verhief een boog zich: zeven verven kleurden
Zijn zwevende en toch vaste tooverbouw.

En uit de waatren klommen als op treden
En daalden - tusschen boven en beneden
Nergens een ruimte - een huldigende schaar
Van geesten in en uit het hoogste gloren,
Daar vloeiden alle kleuren door elkaar
Tot blinkend licht, en uit die glans geboren
Stond één zuivre Gestalte, zacht en klaar.

VI

Mordechai: een Purim-spel

Mordechai

Een Purim-spel

JODEN UIT DE BERGEN

Geslagen staan we en zien verbaasd, eer 't licht
 Glanst op die daken, 't scheemrend wonder aan.
 Dit 's de stad Suza. Traag verging de nacht
 Toen wij de steilten stegen en 't gerol
 Van puin langs hellingen trotseerden, hopen
 Op hulp in Suza. Ongenaakbaar strekt
 De koningsstad rotswand en koepeling,
 Dommen van goud, vóór ons omhoog. Wee ons!
 Daalt van zóó hoog genade op ons zóó klein?
 Zwijgen we, want drie mannen naadren, grooter
 Dan wij, eerwaardig van gedaante en aanzicht.
 Zijn 't vreemden? Joden? Stil, zij melden 't zelf.

JODEN UIT SUZA

Joden als wij! Bergstof en nachtdauw goort
 Hun angstige trekken en zij staan als schuw.

JODEN UIT DE BERGEN

Zeg ons, waar zijn we? Want dat Suza heet

Dit midden van de wereld, doet onze oogen
 Vertrouwlijker niet naar paleizen zien
 Die wij nooit zagen.

JODEN UIT SUZA

Daar 's de koningsburcht,
 Daar Haman's huis.

JODEN UIT DE BERGEN

Oversten van ons volk!
 Want uw gelaat drukt aanzien uit en ambt,
 Waardigheid die in 't strenge en milde speelt,
 Help ons en raad ons waar te gaan om hulp.
 Toen Jeroesjolojiem, 't gewijde, viel,
 Voerde Nebukadnezar grijze en kind,
 Man, vrouw en vrije en slaaf, en arm en rijk,
 U naar de steden, naar de bergen ons,
 Landbouwers, deelde ons in de dorpen in,
 Waar we eerzaam leefden, trouw aan zede en wet,
 Schatting betalend naar gerechte maat.
 Zoo liepen jaren en 't bestaan werd licht,
 Ballingschap 't eene leed, maar 't hart had hoop.
 Tot eensklaps, als een bliksem die bij dag
 Een ceder splijt: de stam schroeit en het loof
 Ruischt, dert en zinkt: een boodschap kwam in 't dorp.

Een man bracht brieven, met de koningsring
Gezegeld: éér de maan zich driewerf rondt
Doode men alle Joden. Welk geklaag
Toen opklonk na een stilte, ik zwijg het. Vriend
En buur - niet-Joden ook - elk weende om 't lot
Van 't volk van Isrel. Gaat, zoo luidde 't toen,
Gaat, gij onze Ouden, waar de koning troont,
In Suza: smeeke gena. De Raad gedoogde 't,
Machtigde ons met zijn zegel, gaf verbrieft
De bede en wensch van de gemeente, opdat
Hun smeeken 't onze voor de troon versterk.
Zoo werd de reis aanvaard, zoo kwamen hier,
Na dubbele dagreis, juist met zonsopgang
Wij aan en wachten de uitkomst, maar - vanwaar?

JODEN UIT SUZA

Ziet om u heen, daar juist de scheemring rijst,
Ziet om u, voor u! Joden, allen Joden.
Asch op hun hoofd, rouwzakken over 't lijf
Zijn zij daar dag en nacht gezeten. Ginder
Hoog boven hen in 't goud de zonne-koning,
Daarneven Haman. Waant ge, als heil van Joden
Te halen ware uit hand zoo hoog, trots waker
Zoo kwaad, dat geen het waagde?

JODEN UIT DE BERGEN

Haman!... 't Gefluister
Van Hamans naam drong door de bergen zelfs.
Haman, die Joden haat!

JODEN UIT SUZA

Zwijg stil en merk.
Ziet ge aan de poort van 't koningshuis, vlak naast
Waar zijn geweldige boog zich donker opent,
Roerloos en recht, vermagerd, nochtans fier,
Een oud man, zittende en gedekt?

JODEN UIT DE BERGEN

Wij zien.

JODEN UIT SUZA

Mordechai is 't.

JODEN UIT DE BERGEN

Mordechai? Vorst van Vorsten
Vóór 't Babyloonsche?

JODEN UIT SUZA

En nog! Nog meer dan ooit!

Isrel-in-de-verdrukking zelf is hij!
 Wijze, wijs-onderdaange, breukloos-trouw,
 Redde hij 's konings leven, werkt en waakt
 Opdat geen kwaad die zon van 't rijk bezwalk.
 Maar nooit, nooit boog hij 't hoofd voor die vergulde
 Paljas en kinkel, Haman, 's konings slaaf.
 Daaglijks praalt Haman het poortaal door, daaglijks
 Groet niet die staatgere dan hij, de sture
 Vorst Mordechai. Dat doet dit volk die moord.
 't Is niet de koning, Joden doodend: Haman
 Wil Mordechai's dood en die van Mordechai's volk.

JODEN UIT DE BERGEN

Vorstlijk is Israël!
 Vorstlijk is Mordechai!
 Zoals op hoogten
 Boven het lage land
 Van Palestina
 De tempel goudde,
 Goudt op uit Israël
 Mordechai.
 Zij hebben de gouden
 Daken, de vaten
 Van de tempel geroofd,
 Verheerd Palestina;

Rooven zij nu het hoofd en de oogen
 Van Mordechai
 En het volk?
 Is Isrel een schaap,
 Dat de slachter maar zegt:
 Hier, ik slacht je?
 Is die man, Mordechai,
 Die zoo'n groote Jood is,
 Een pop die de hand van een pochende Mediër
 Breekt?

JODEN UIT SUZA

Ellendig zijn we, en toch als één zal helpen
 Is 't Mordechai. Kom heel dicht bij me: in fluïstren
 Doe 'k vreemd verhaal. 't Gerucht drong tot u door
 - 't Is twee jaar sinds - van 't honderdtachtig-dagig
 Feest op de burcht van Suza: zwermen vorsten
 Vierden daar met de koning. Zeven dagen
 Besloten 't feest, op 't voorplein, voor al 't volk.
 Daar hingen witte en groene en hemelsblauwe
 Tapijten neer, purper-omzoomd, aan ringen
 Van zilver tusschen marmren zuilen: gouden
 En zilvren ligstees drukten vloer van marmer,
 Porfier, albast en kostbre steenen. Gouden
 Vaten, en geen vat eender, gingen rond

En de wijn stroomde. In 't vrouwenhuis onthaalde
Vasthi, de koningin, de vrouwen. 't Feest
Liep juist ten einde, toen de koning, dronken
Van wijn, door zeven heeren Mehumân,
Biztha, Charbona, Bigtha, Abagtha, Tsethar,
Carchas - Vasthi bevel zond, met de kroon
Op 't hoofd, voor hof en volk te pronken. Vasthi
Weigerde, en driewerf kwam 't bevel, maar driewerf
Weigerde Vasthi. Toen beriep de koning
Zijn raad van zeven vorsten: Tharsis, Sethar,
Menes, Admatha, Cársena, Memúchan,
Mársena. En Memúchan sprak: de koning
Ontneem Vasthi de kroon, geef ze aan een andre,
Beetre dan zij. De koning deed het. Boden
Brachten uit alle landen vrouwen. Hegai,
Vrouwenbewaarder, deed twaalf maanden elke
Naar de wet voorschrijft plegen: zes met olie
Van mirre, zes met specerijen, reuken,
Zalven voor vrouwen; en één was er, Esther,
Die Hegai schoonste vond: die gaf hij 't schoonste
Huis, schoonste siersels, zeven jonge dochters
Van adel. Toen deze op haar beurt de koning
Zou naadren vroeg haar Hegai: welke siersels?
Maar zij zei: geene, en toiloos ging zij in
Waar haar de koning kroonde. Zóó werd deze:

Koningin Esther. Nu verneem 't bericht
 Door de Oudsten van ons volk, de Raad van Joden,
 Geheim bewaard: Mordechai had een oomskind,
 Hadassa, die hij in 't verborgen grootbracht.
 Twee jaar geleên verdween ze. Meer: ten tijde
 Van Vasthi's val, niet eer, sloop Mordechai
 Daaglijks rondom 't paleis, koos zich daarna
 Zijn plaats aan d' ingang. 't Heet: Hadassa werd
 Koningin Esther.

JODEN UIT DE BERGEN

Koningin Esther,
 Koningin Israël,
 Van de straat uit de laagte
 In de gouden burcht Suzan
 Hief haar ten koningskroon
 Mordechai.
 Koningin Esther,
 Koningin Israël,
 Die een onzichtbare
 Kroon bij haar volk droeg,
 Loopt op de hoogten onder de zichtbare
 Blinkende kroon die zoo hoog voor zijn volk zag
 Mordechai.
 Koningin Esther,

Koningin Israël,
 Staat met de kroon op, staat voor de handen
 Van de gouden zon-koning,
 Waar de gena leit, de eer die zoo hoog leit
 Voor 't volk van Esther en
 Mordechai.
 Koningin Esther,
 Koningin Israël,
 Neemt uit de handen
 Van de zon-koning
 Gouden genade
 Voor 't volk van Esther en
 Mordechai.

JODEN UIT SUZA

Juich niet te luid. Toen Mordechai vernam
 Van 't moordplan scheurde hij zijn kleedren, trok zich
 Een zak met asch aan, en liep schreeuwend door
 De stad tot vóór de burcht: de poort ingaan
 Ontzegt elk wie in asch gaat vaste wet.
 Maar Esther's jonge meisjes hoorden 't. Esther,
 Toen zij 't haar zeiden, smartte 't en zij zond
 Hem kleedren, dat hij ze aandeed, en niet rouwde.
 Mordechai weigerde. Esther zond toen Hatach,
 Haar kamerdienaar: op 't paleisplein staande

Sprak hij met Mordechai en verstond hoe Haman
 De koning zilver, tienduizend talenten,
 Bood voor de Joden en hoe 't antwoord luidde:
 Neem ze en ik schenk je 't geld. Ook gaf hem Mordechai
 Een afschrift van de wet voor Esther, tevens
 Bevel dat ze inging tot de koning, vragend
 Het volk te sparen. Esther zei tot Hatach:
 Mordechai weet dat wie als ongeroepne
 De koning nadert, sterft. Mij riep de koning
 Driemaal tien dagen niet. Maar Mordechai
 Gaf antwoord: zeg dit Esther: waan niet dwaas
 Dat gij ontkoomt meer dan een ander Jood.
 Zwijgt ge: Isrel sterft niet, maar van ons sterft elk.
 En: kan 't niet zijn dat juist om dit ge uw kroon
 Nu draagt? Toen antwoordde Esther: Laat de Joden,
 Zooveel in Suza zijn, tezaam vergaadren.
 Eet niet en drinkt niet tot de vierde dag.
 Ik en mijn jonge meisjes doen zoo ook.
 Dan zal ik gaan, en moet ik sterven, 'k sterf.

JODEN UIT DE BERGEN

Verder!

JODEN UIT SUZA

De koning troonde en in de deur
 Die op de voorhof opent sidderde Esther

In 't kleed met de klaarwaterige steenen.
 Waagde niet naadren. Doch genadig zonk
 In Ahasveros' hand de scepter. Vallend
 Naarvoren raakt ze 'm aan. Maar toen de koning
 Haar bede vraagde, noodde ze enkel hem
 Tezaam met Haman aan het noenmaal.

JODEN UIT DE BERGEN

En?

JODEN UIT SUZA

Haman la naast de koning toen zij gister
 Aten met Esther; die ze aan 't wijnmaal noodde
 Voor heden. Haman praalt, pratter dan ooit.
 Kijk daar: hij komt.

JODEN UIT DE BERGEN

Is 'm dat? Is 'm dat? Hij ziet
 Fier en rood als een haan, kleurig bepronkt
 Stapt en kukeluut hij viktorie, ah!
 Zie hoe hij gaat langs Mordechai: zwartkringd
 Braggen zijn oogen. O 'k ben bang, bang, bang.
 Statig troont Mordechai: o wat een groote Jood,
 Prachtge Jood, grootgeslachtge Jood, glorie van Isrel!

JODEN UIT SUZA

Stil en wees wijs of Haman hangt je: aanstonds
Hangt hij ook Mordechai. Maar zie ginds en luister.
Een van mijn boden nadert. Is er nieuws?

BODE

Vreemde geruchten plagen 't huis van Haman.
Terwijl zijn grootheid daaglijks aanwast, groeit
Zijn onrust en zijn haast. De langgedragen
Wrok tegen Mordechai, door de zekerheid
Dat alle Joden zullen sterven schijnbaar
Gelenigd, vlijmt hem bitterder dan ooit.
Hij droomt van Mordechai, ziet hem in zijn slaap
Gewapend klaar staan tot een stoot en schreeuwt,
Ontwaakt, in doodsangst voor een schimmige dolk.
Het daglicht baat niet. Dat zijn vijand roerloos
Zit aan de poort, ontnemt hem niet de waan
Dat hij op de eigen tijd, nu hier, dan daar,
Een aanslag smeedt om hem te doden. Thuis,
Denkt hij zich Mordechai bij de koning. Daadlijk
Snelt hij naar 't venster en, het angstzweet paarlend
Op zijn gelaat, ziet hij hem zitten. Dan
Slaat de angst in woede om en hij hijgt: die Jood!
Altijd die Jood! Aanstonds, zelf in 't paleis,

Temt hij maar noô zijn vrees en snelt naar huis,
Alleen opdat hij aan de poort zich Mordechai
Met oogen toone, tot zijn woede en troost.
't Is of hij voelt dat Mordechai hem bedreigt,
Sterker dan hij is, middlen, wegen weet,
Die hij wil vinden, maar begrijpt niet waar.
Eén ding is zeker: zijn geweten drijft hem;
Hij kan niet wachten. Tot zijn huisvrouw Zeres
Klaagde hij: nooit nog was bij Ahasveros
Mijn gunst zoo groot: samen met hem en Esther
Maaltijdde ik, en alleen, en heden weer,
Maar rust is nergens, alzoolang die Jood daar,
Mordechai, zit aan de poort. - Vraag straks zijn leven,
Zei Zeres, doe een galg, vijftig el hoog
Voor 't huis oprichten: hang hem en heb vreê!
Haman ging aanstonds naar 't paleis en Zeres
Bouwt ginds de galg.

JODEN UIT DE BERGEN

Wee ons! Wee Mordechai!

JODEN UIT SUZA

De Almachtige werkt
Langs wondere wegen,

Roept in de harten
Van de verkeerden -
Als zelf zij niet weten
Hoe 't loon te ontkomen
Voor de euvele daden -
D'argwaan te wapen
Om hen te behouden.
Hij zendt hen droomen,
Ontsteekt hun driften,
Ontneemt hun 't geloof in hun dwaas betrouwen,
Dringt hen tot daden waarvan zij de noodzaak
Zelf niet begrijpen.
Zoo komt de goede aan zijn end, daar Jehova
Besloot tot zijn ondergang.
Zoo heerscht de kwade,
De man die zich vetmest
Aan medemenschen, -
Omdat de Almachtige
Lust aan zijn leven heeft,
Diep in zijn hart zich
Verborg en het leidde.

JODEN UIT DE BERGEN

Een andre bode, niet van Hamans huis,
Maar van de burcht. Zijn aanzicht ziet verbaasd.

Niet droef, niet blij, maar vraaglijk, als van één
 Te vol van tijding dan dat hij haar aard,
 Of de uitslag goed of kwaad zal zijn, verstaat.

BODE

De nacht was zwaar van galm, niet van geluid,
 Maar van een weergalm, of van ver, heel ver,
 Geluid weerkaatste, zoodat niet het oor
 Het tusschen andre klanken opving, maar
 Alleen als andere geluiden zwegen
 't Gewaar werd als wat leek inhoud van stilte.
 Zoo gonsde 't in de burcht, zoodat de koning
 Woelde en geen slaap vond. En zooals bij nacht,
 In donker, het gesloten wakend oog
 Ziet wat bij dag geen vorm heeft, zoo verscheen
 Nu Ahasveros uit een dichte drang
 Van onbegrepen zorg een aarzel-schijn
 Van blikken en gebaren: monden spraken
 Woordloos gerucht tot woorden, handen deden
 Droomen tot daden: wat rondom de burcht
 Bij dag bewoog, binnen nauw luidde: alleen
 Als branding van de zee een echo had
 Binnen haar muren, werd tot klaar geweld,
 Tot dreiging, tot bedoeling sterk en luid.
 Bij 't roode toortslicht was 't voor spiedende oogen

Te zien, uit halve woorden was 't te hooren
Voor luistrende ooren, wat zijn waak benauwde,
De oorzaak alleen bleef donker, hem en elk.
Was 't door het rijk de weeklacht van ons volk
In dorp aan dorp, of 't stillere geklaag
Van wie hier lagen, deze die het hoofd
In zak en asch verborgen, en wier zuchten
Ternoô gesmoord, bij dag, ook niet bij nacht,
Nooit door de dichte muur drong? Of een weenen
Van 't vrouwen-huis? Geen weet het, maar de koning
Hief zich op 't bed, zag om zich, riep zijn knaap
Die schéén te slapen, zond hem naar de zaal
Waar de geschriften, rol aan rol gerijd,
Het wisselend verhaal van zijn regeering
Op perkament bewaarden. Wees toen: lees!
Het was van 't jaar toen Bigthana en Theres
Hem naar het leven stonden, Mordechai
't Verraad ontdekte. En Ahasveros vraagde:
Welke eer weervoer hem? En de knaap zei: geene.

JODEN UIT SUZA

Geene eer: de vromen
Leven en sterven
Eer-lóos als Mordechai!
Zegenend wonen

Op hunne burchten
 Grooten en heerschers,
 Zeegnen de kwaden.
 Anstonds komt Haman,
 Hoonlacht om Mordechai,
 Neemt hem zijn naam in 't hart van de koning,
 Kleedt zich in de eer die hèm behoorde.

JODEN UIT DE BERGEN

Weer van 't paleis een bode: zijn gedaante
 Toont haast als van wie vóór een dijkbreuk loopt.
 Hij schreeuwt, hij wuift, de menigte om hem heen
 Rijst op en vraagt, maar in een rechte lijn
 Veeren zijn voeten over 't plein naar hier.

BODE

De burcht was in een vlaag van onrust, daar
 De koning in zijn zaal geen rust vond, telkens
 Vragend naar Haman, die de knieën nauwlijks
 Boog voor zijn troon of hij beval hem: raad mij!
 Wat zal ik zulk een doen die ik wil eeren
 En geëerd wil zien? En Haman - zijn gelaat
 Straalde: hij zág zichzelf; maar hij bedwong
 De waanzin van zijn vreugd - hij zei: de koning

Doe die man rijden op het koningspaard,
 De koningskroon op 't hoofd, in 't koningskleed,
 En vóór hem gaan, de burcht uit, Suza door,
 Een Vorst, roepend voor 't volk: Zoo doet de koning
 Hem die hij eeren wil en geëerd wil zien.
 Toen sprak de koning: neem paard, kroon en kleed,
 Doe naar uw raad aan Mordechai, de Jood!

HET VOLK (*terwijl Mordechai uitrijdt*)

Mordechai zit op 't paard en Haman leidt hem!
 Mordechai draagt de kroon en Haman leidt hem!
 Mordechai rijdt: Haman roept uit voor Mordechai!

HAMAN

Zóó doet de koning
 Hem die hij eeren wil en geëerd wil zien!

JODEN UIT DE BERGEN

De Jood Mordechai rijdt
 In de zonkonings kleed
 Met de kroon.
 Uit de burcht, de stad Suzan neer,
 Leidt Haman hem, scheeuwende: Zóó doet de koning
 Hem die hij eeren wil en geëerd wil zien.

HAMAN

Zóó doet de koning
Hem die hij eeren wil en geëerd wil zien!

JODEN UIT DE BERGEN

Zijn kroon is van goud en groot,
Witgezoomd, hemelsblauw 't gewaad,
De mantel van fijn linnen en koningspurper.
Wit is 't paard dat de gouden
Bellekens klankt, en gouden
Franje aan zijn purperdek,
Flonkrend de trens.
Voer hem maar, Haman!
Roep rond, Haman!
Slaaf van een Haman!
Mordechai, *onze* vorst!
Trap nu de halzen krom,
Staar nu de monden stom
Van het Perzer-gepeupel, geknield op straat.
Esther op de koningstroon,
Mordechai op 't koningspaard, -
De zon in het blauw, die de Perzer-god is,
Straalt op de Joden-triomf.

JODEN UIT SUZA

Hij 's een gouden pop op een paard,
Een akteur in een konings-spel,
Haman vertoont hem, maar
Straks hangt hij de pop.
Met een pop van palje
Kon de koning het doen:
Als een pop van palje
Hangt-i Mordechai.

JODEN UIT DE BERGEN

De nauwe straten
Van 't koninklijk Suzan
Omvangen in hun donker
Die gouden ruiter.
In trouwe bogen,
Naar 't blauw gespleten,
Overhangen ze hem.
Zij monden open
Daar hij te pralen
Over de pleinen
Rijdt als een heerscher die
Over de bres kwam in de stad die hij nam.
De bruggen dreunen

Van zijn paards hoefklop
En omdiep naast de zon in het water glanst zijn kroon.
Dit 's Mordechai die altijd een vorst van een mensch was, -
Want elk heeft de man die hij worden zal in zich:
Die altijd de slapen voor een kroon, de schouders
Voor een koningskleed had.
Dit 's Mordechai, uit Isrel, dat altijd Monarch was: -
Want een vorst is een vorst of hij soms in een zak gaat; -
Dat altijd de volken beheerschte en ook heerscht in
Suza, door Mordechai.

JODEN UIT SUZA

Jullie vorst van een mensch is een jood daar de koning
Niet bij in de schuld wil staan.
Voor zijn leven betaalt hij 'm: met wat?
Met een jas uit zijn kast, met een kroon uit zijn schat,
Met een paard uit zijn stal, en een slaaf.
Die geeft-i 'm kado, nee hij leent ze hem maar,
Dat hij Suzan doorrijdt tot een oogen-mooi
Voor zich en zijn volk voordat men hem hangt.
Maakt ge dáárom gejuich?

JODEN UIT DE BERGEN

Broeders, die jood is Mordechai,
Redder van de koning.
Broeders, die jood is Mordechai,
Neef van Esther.

JODEN UIT SUZA

Nu ja! Nu ja!

JODEN UIT DE BERGEN

Broeders, rijden op dat paard in het konings-kleed
Met de kroon, is een zon-konings eer,
Die Haman vroeg als het goudste naast
Zitten op de troon.

JODEN UIT SUZA

Dat 's waar! Dat 's waar!

HET VOLK

Zie de galg! Zie de galg! Boven het Hamanshuis!
De galg! de galg! de galg! De galg boven het Hamanshuis!

EEN STEM

Voor Mordechai!

STEMMEN

Voor Mordechai!

JODEN UIT SUZA

Voor Mordechai!

O wat waren we dwaas

Dat we u haast geloofden.

Wij zagen het wel.

Ziet nu voor eeuwig, broeders!

Hoe koningen doen.

Zij hangen geen simpel man.

Zij pronken hem op, zij vergulden hem,

Zij hijschen hem hoog op een koningspaard,

Een rijksvorst rijdt hem om, zijn lakei.

Dan hangt hem de koning in zijn mooie kostuum

Als een prins en de beul doet eerbiedig.

Dat hángt veel mooier!

JODEN UIT DE BERGEN

Broeders, dat kan niet zijn.

De trotsaard Haman
Beval van die galg.
Niet weet het de koning.

JODEN UIT SUZA

Hamans huisvrouw Zeres
Kan uit haar vensterzaal
Mordechai zien rijden.
Zij heeft goede oogen,
Vlugge bedienden die luister-snel zijn,
Zij zou 't niet wagen
't Geklop te aanhooren
Als de koning het niet wist.
Hoor, daar is Haman bij Esther aan 't wijnmaal.
Mordechai 's verdwenen.
En daar?

JODEN UIT DE BERGEN

Daar is een bode! Hoort!

BODE

Zijn vrouw en vrienden
Zeiden tot Haman: Mordechai is een Jood:

De koning eert hem: hoe zoudt ge iets vermogen
Tegen de Joden?

JODEN UIT DE BERGEN

Hoort! zijn vrouw en vrienden!
De koning eert hem: hoe zoudt ge iets vermogen
Tegen de Joden?

JODEN UIT SUZA

Een koning is een zee:
Vlak onder 't oppervlak ziet elk, zijn afgrond geen.

JODEN UIT DE BERGEN

Een bode; een bode van het wijnmaal. Hoort!

BODE

De bliksem vallende in droog hout, kon zoo niet
Een vlam doen opslaan als één enkel woord
Dat Esther sprak. De koning was met haar
En Haman aan het maal. Slavinnen dansten.
Scherts vloog van mond tot mond en Hamans scherts
Fonkelde vuurger weer van Esther, maar haar woorden,

Wijl zij de koning minziek maakten, borgen
Een donkre dreiging onder zoet geluid,
Zoodat zelfs Haman niet hun zin verstond.
Totdat de koning zei: Noem mij uw bede,
Koningin Esther, 'k geef ze u. En haar antwoord
Begon, terwijl haar stem zich weeker plooid: -
Een koning, reizende in den vreemde, vond
Een tuin die hem behaagde: boomen, bloemen.
En huiswaarts gaande zond hij door zijn tuinlui
Die heele teelt vooruit naar 't eigen rijk,
Dat zij ze plantten: stammen op de bergen,
Langs beken 't needrig kruid, en 't groeide en geurde,
En meenge struik gaf vruchten, die zijn mond
Met sap verkwikten, zijn verhemelt streelden
Met aangename smaak. Toen, na die koning,
Zijn zoon de kroon droeg, koos die op een keer,
Omdat een trotsche bloem die in zijn gaarde
Te hevig geurde hem verdroot, een kleine
Verborg plant die hem zijn tuinman toonde
En deed die zetten in háár plaats. De struik
Bloeide als voor hem alleen, in schaduw; geurde
Alleen in donker en hief dan haar glans
Schroomvallig en bedauwd naar hem omhoog.
Zij was één van die vele, die in 't land
Sterk en bescheiden dienden, die zijn vader

Daar had doen kweeken. Heel dat plantenvolk
Groeiende en deed niemand kwaad, droeg in zijn harten
't Behagen van een koning, en vergold
Door deugden iedre zorg. Maar, heer, die koning
Bezat één slaaf, die hun verborgen kracht,
Hun kleinheid en pronkloos bestaan gevoelde
Als een verwijt: hij hield van pracht en praal,
Van schijn en wuftheid, van die heftige geur
Die juist zijn heer niet wilde. Maar de koning
Kende die plantenteelt niet, wist niet dat
Zijn struik, zijn eigen bloemstruik, een van deze
En elk van hen aan haar gelijk was. Toen dan
Zijn slaaf hem zei dat hier en ginds in 't land
Zich 't onkruid ophoopte en een giftige reuk
Het welzijn van zijn volk bedreigde, gaf hem
Zijn heer bevel al wat daartoe behoorde
Te doden. En die slaaf ging heen. - De koning,
Snel opziend: hij ging heen? En Esther vraagde:
Wat anders, koning? - Ahasveros zeide:
Noem nu uw bede. Toen sprak Esther zacht:
Ik vraag mijn leven, koning, mijn volks leven,
Waarvan ik één ben. Zoo die man, die snoode,
Ons veilen wilde als slaven, zwijgen zou ik,
Al boette hij ook dan de schade u nooit...
Welke man meent gij? zei de koning. Esther

Richtte zich op en zei: die man, de moorder,
Is déze euvele Haman. Ahasveros,
Maar moeilijk zich bemeestrend, ging alleen
De zaal uit tot de voorhof. Toen hij weerkwam
Vond hij, gevallen over 't bed van Esther,
Haman haar smeekend. Toornend riep de koning:
Zal wel die hond de koningin verkrachten?
Knechten bedekten zijn gelaat en sleepten
Hem uit. Toen zei de kamerling Charbona:
De galg voor Mordechai, vijftig ellen hoog,
Staat vóór zijn huis. Daadlijk gebod de koning:
Hang hem daaraan!

HET VOLK

Hang d' man!
Hang d' man!
Aan de galg voor Mordechai,
Hang 'm daaraan!
Aan de galg voor Mordechai
Die vijftig el hoog bij
Zijn eigen huis staat,
Hang 'm daaraan!
Kijk, de volte is al daar, de officiers
Sleepte 'm erheen.

Laat Zeres nu staan
 Voor de ramen in haar vensterzaal,
 Hij spartelt 'r voorbij
 Aan de lus, en de lijn
 Haalt maar, haalt, haalt maar
 Tot aan 't hout.
 Gooi 'm dood! Gooi 'm dood! Kijk hoe die rooie hangt,
 Een pluim van bloed in het blauw van de zon,
 Met zijn nekkie geknakt als een zwavelstok,
 Slap, een leege mouw-jas en broeks-pijpen zijn lijf...
 Dood! Dood!...

JODEN UIT DE BERGEN

Zegt ge nu nog: een pop?
 Is nu niet Israël
 Met die twee hoofden: Esther en Mordechai,
 Te heerschen gestegen op de burcht?
 Staat de zon-koning
 Nu niet tusschen beiden
 Met open handen,
 Opdat zij nemen
 Alle genade en
 De eer en de vreugde die
 Zoo hoog lag voor 't povere volk?

Wij zijn gekomen uit onze dorpen
Om gena voor 't volk,
Nu zien wij Haman
Hangen aan de galg
Die hij zette voor Mordechai:
Wij gaan, wij gaan...

JODEN UIT SUZA

Blijf, blijf, de blijdschap in onze hoofden
Is jong, als wijn zal ze eerst als ze ouder
Is, gisten gaan; blijf, blijf bij ons!

JODEN UIT DE BERGEN

Wij hebben vrouwen en kindren, broers en zusters,
Neven en vrienden. De bergen
Gaan schallen om ons. Wij gaan, wij gaan.

HET VOLK

Zie! Mordechai komt! Zie, brieven aan boden deelt hij!
Een heraut rijdt neer. Hoor wat hij spreekt.

ALLEN

Hoor, hoor!

HERAUT

Hoor nu het woord van Ahasveros: Omdat
Esther een Jodenkind is, nicht van Mordechai;
Omdat de koning, door bedrog misleid,
Brieven deed uitgaan met bevel de Joden
Te dooden op de dertiende Adar, echter
Hun dood niet wenscht, maar nochtans wet van Meden
Nooit ofte nimmer wordt weersproken; daarom
Beveelt de koning dat die dertiende Adar
Zich alle Joden wapnen, en weerstaan,
En slaan wie hen belaagt. Voorts zegt de koning:
Het ambt van Haman, ook zijn huis, zijn Mordechai's,
De konings ring berust in Mordechai's hand.
En zoo zegt Mordechai: omdat Haman 't lot wierp,
Dat Pur heet, op wat dag hij 't volk zou dooden,
En 't viel de dertiende Adar, maar vermocht niet
Het dooden, doch hangt aan de galg, - daarom zal
Die dag de Joden een eeuwig feest zijn, en de
Naam van dat feest, naar 't Pur, heet Purim-feest.

JODEN UIT DE BERGEN

Vaarwel, vaarwel! Wij kunnen niet lang de
Wijn van blijdschap in de harten houden.
Wij gaan, wij gaan.

JODEN UIT SUZA

Vaarwel, vaarwel! wij hebben de prinsen
Van Isrel gezien op de burcht van Suza:
Joden uit de bergen en joden uit Suza
Heerschen door Esther en
Mordechai.

JODEN UIT DE BERGEN (*bij wie zich allen aansluiten*)

Op de burcht van Suzan
Zit koningin Esther,
Door de straten van Suzan
Rijdt Mordechai.
Zijn boden loopen
Op snelle kameelen
Door alle streken, door alle dorpen
Waar Joden wonen:
Wij komen van Mordechai, de neef van Esther,
Die op zijn hoofd een kroon van goud draagt,
Een kleed van purper en hemelsblauw.
Wij dragen brieven
Met de ring gezegeld
Die hij aan de hand voert,
De ring van de koning.
Op die dag, zegt hij,

De dertiende Adar,
Zullen de Joden in alle plaatsen
De Perzen dooden die hun dood wilden.
Zoo wil 't de koning.
En omdat Haman
't Lot wierp dat Pur heet
Op welken dag hij
De Joden zou dooden
En dat lot viel op
De dertiende Adar,
Zoo zal die dag een
Eeuwig feest zijn
En 't feest zal heeten
Purim-feest.
Looft nu Jehova,
Hem die het Lot wierp
Door de handen van Haman, -
Zonder dat één van ons
Zijn verborgen raadslag
Verstond.

Goden en grenzen: het slotgedicht

DE GOD EN DE MENSCH

De god en de mensch

De god en de mensch

Kom aan mijn hart, mijn knaap, van wie ik 't beven
Maar eens gedoogde, en toen opdat ik 't bond
Aan vaster wet dan ge ooit voorheen bevroedde.
Ik heb uw jeugddrang al te vaak bekeven
En 't onvoorzichtig vonken van uw lont,
Niet vragend op wat wraak ge machtloos broedde.
Van u te teuglen was ik bleek en moede
En droeg mijn wreedheid als een ijzren hemd,
Maar waar de nagels van naarbinnen staken,
Ik kreunde als uit uw oogen tranen braken,
Maar hield de tanden op elkaar geklemd
Omdat ik u, gebondne, niet mocht slaken.

O lievling van mijn ziel, toen in uw droomen
Gij uitgingt zag ik 't aan en wenschte als gij
De tocht langs heuvels en op blauwe meren,
Bij sterlicht spiegelende in kronkelstroomen,
Door rotsige kloof naar bloemige kontrei,
En nergens menschen om de zang te weren
Die uit ons hart zijn heldre jubileeren
Deed schallen door het maatloos-stralend ruim
Waarin we als vogels naast elkaar verzonken,

Van de etherhelle luchten klaar en dronken:
Los wemelende vlokken fonkelschuim
Van hemelzeeën die rondom ons blonken.

Doch toen in vlam-doorkaatste smeur van straten
Uw voeten glipten en een roetige golf
Zwol en spiraalde uit steile rook-kanalen,
Terwijl een wolkzee slaande in haastige maten
Een angstige maan nu hief en dan bedolf
In kolk die traag nog nablonk van haar stralen;
Toen uw gelaat, soms donker, soms met valen
Glans opscheen uit de schaduw en ik wist
Dat als ik nu uw hart niet zachtjes toomde
Het al te wijd in chaos die 't omstroomde
Zwellen en breken zou, een vlammen-mist...
Toen wierp ik in u wat daar heilrijk droomde.

Een bouw en niet een vaart, een breed-beplande
Wereld gelijk een park, haar aanleg zoo
Dat de eenvoud enkel zich er kon bevreden,
Maar zoo geschapen dat de oneindigerhande
Vormen van 't weidsch heelal tenauwernoô
Iets van hun rijkdom kuischten of besneden,
Maar moeiteloos de eenzelfde wet beleden
Die door hen heenscheen als hun eigen glans.

Die bouw rustte in u, doodstil voorgeteekend:
Geen arbeid van uzelf, maar 't onberekend
Beeldsel dat ik er zinde. Zie hoe thans
Hij tegen de einders afsteekt, sterk en sprekend.

Gij wist wel nauwlijks toen gij de eerste lijnen
In u bespeurde: een mensch en nog een mensch
En andre menschen groeiende uit hun lenden,
Dat ge u voortaan nooit andre taak kondt mijnen
Dan die gewoonste, nooit uit de enge grens
Uw leven tot een ander doel kondt wenden
Dan de eens begonnen opgaaf trouw volenden:
Zijn en doen zijn wat eindloos werd en stierf.
Wist niet maar wilde 't. 'Want wat naam 't benoemde:
Gehoorzaamheid aan 't ras dat zich verbloemde,
Of ernst die nooit van 't eens aanvaarde zwierf, -
Het werkte als wil die iedre weerstand doemde.

Nochtans was 't *mijn* wil. Want in u ontwaakte
Voor 't eerst die blijdschap die 't aanschouwd heelal
Rondom uw droom als midpunt zag bewegen,
En zinnen-vreugd die u tot koning maakte
Dwaalde op de lokroep van het zoet geval
Zoo lief de verste als naaste glinstring tegen.
Ik brak u in mijn handen, kind. Toen stegen

Uit de onvermoede diepten die ik ben
De laaie bliksems die uw zinnen binden.
In helle sluiers die uw oogen blindden
Zaagt ge: de wereld? ja; maar welke pen
Beschrijft de klaarheid die ze er daar in vinden.

Opnieuw begon ge, en als somtijds, een wonder
Gelijk, Bekoring 't schoon-gedragen hoofd
En welving van haar heupen op deed deinen
In uw inwendige stilte en nochtans onder
De uitwendige luchten, dan blonk onverdoofd
Mijn schouwend oog in 't uwe: uit de eedle lijnen
Van haar gelaat zag ik mijn adel schijnen
En 'k gaf in 't hart u 't woord: dat schoonheid nooit
In- of uitwendig enkel wordt bezeten,
Maar altijd leeft waar 't innigst liefde-weten
De vorm ontmoet die, rein en ongetooid,
Zijn eigen vorm schijnt en aan geen te meten.

Zoo hebt ge uw rijk gebouwd, en bloed en tranen,
Kloppend en donkrend onder 't hoog gesticht,
Vulden wel met hun gonzing grond en bogen,
Maar dempten nooit de klokslag en de vanen
Die van uw torens 't schal- en kleur-bericht
Hartstochtlijk-luid door lucht en land bewogen:

Een stormroep van uw wereld, een vermogen
Van eindelijke vrede en zegepraal.
En toen van de ondergangen 't bloedrood moorden
Rondom u aanrukte en van 't rijk de boorden
In vlammen blaakten, zondt ge één vuurpijlstraal
Hemelhoog uit als sein: één straal van woorden.

Zondt ge in dat sein uw ziel? Zoo losgelaten
De ademing van uw diepten dat ge uzelf
Nooit meer als vorm herwinnen kondt noch grijpen
Of andre ziel moest met haar vorm u baten,
Dat ge uit de spiegel van haar wezen delf
Uw beeld dat in u niet tot beeld kon rijpen?
Kind dat ge waart! Wie zou de spiegel slijpen
Zoodat ge er juist niets dan uzelf in zaagt,
Zoo ik 't niet deed? Toen zaagt ge u zoo. Zoo maatloos
Ontbonden, zoo ontslaakt, gedaante- en daadloos:
Een stroom die vlammen kaatst en vloten draagt;
En volgde 't flakkren, beangst, geboeid en raadloos.

Kind dat ge waart! Toen troeble schijnsels weken
Zaagt ge u zoo stil, zoo klaar. Een afglans blonk
Rondom u heen, heel anders dan de vuren
Die schijnbaar dreigden: zilvring uit de streken
Waar ik u wenkte, uw onwaarddeerbaar honk.

Zoals zich goden somtijds omnaturen
Tot menschen, zoodat lichaamsvormen puren
Godlijkheid uit hun geest, derwijs verkreeg
Van 't lichaam dat de nieuwe vorm u leende
Uw geest nu godlijkheid. Het oog dat weende,
De mond die wrokte of machtloos werend zweeg,
Beeldden de vreugd die ze in één blijdschap eende.

Blijdschap en anders niet houdt nu verbonden
U en Natuur. Zij en gij dienen saam
Mij die van de aanvang aan u begeleidde.
Zal iemand mijn verborgenheid verkonden?
Ben ik een man? een vrouw? Heb ik een naam
Waarmee een mensch mij noeme en mij belijde?
Ik ben die 'k ben en niet één ingewijde
Weet meer dan dat ik leef. Toch kent uw hart
Mij zoo nabij dat gij niet vreest de verven
Van 't licht te ontberen noch aan 't lijf te ontsterven
Zonder mijn hand in de uwe. Als 't oog verstart
Ben ik u na en zult ge mij verwerven.